

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

×

Nro 1 • Perjantaina 8. tammikuuta 2010

61. VUOSIKERTA

Irtonumero 2 € (sis. alv 22 %)

*Toivotamme lukijoillemme ja
yhteistyökumppaneillemme
Hyvää ja Menestyksellistä
alkanutta Vuotta 2010!*

Kurkijoki-Säätiö

Kurkijokelainen

kuva: Marina Petrova

Sodan lapseksi syntynyt

Torstaina 30.10.1939 äitini Lyyli Rouhiainen, os. Ijäs, kuuli kotonaan Kurkijoen Elisenvaarassa radiosta Tasavallan presidentin puhuvan: - Minä Tasavallan presidentti julistan Suomen sotatilaan Neuvostoliittoa vastaan. Äitini säikähti suuresti, samoin myös minä, sillä minulle tuli kiire ja tulla tupsahdin maailmaan vähän ennen aikojani.

Kun aikanaan aloitin kouluni Jämsän Jokivarren koulussa opettaja kysyi - milloin olet syntynyt? Minä vastasin: - en mie muista, mut sillo ko talvisota sytty. Tähän opettaja jatkoi -minä en muista sitä.

Talvisodan syttymispäivä on ollut merkittävä elämäksäni. Syntymäpäivänäni on aina pidetty puheita ja liikutettu pyöreinä vuosina, varsinkin nyt kun tuli kuluneeksi 70 vuotta talvisodan syttymisestä. Niinpä minäkin nyt koetan saada kasaan omia muistojani ja muilta kuulemiani tapahtumia noilta lapsuuteni ensimmäisiltä vuosilta, ja koko elämäni vaiheilta sillä onhan niihin heijastunut lapsuuteni sota-vuodet ja evakkomatkat.

Kotini oli hyvin lähellä rautatieasemaa, sillä isäni Vilho Rouhiainen toimi asemamiehenä Elisenvaarassa. Niinpä pian syntymäni jälkeen meidän oli lähdettävä lähievakkoon Alhon Korpeleen äitini Aino Ristolaisen kotitaloon. Minä oli silloin neljän päivän ikäinen ja iso-

siskoni Irma vasta runsaan vuoden ikäinen.

Myöhemmin, siis maaliskuussa, piti sitten kaikkien lähteä pitemmälle evakkomatkalle. Meidän perheen matka johti itäisen Karjalan ja Kainuun kautta Kemin alapuolelle Simoon. Siitä evakkoajasta olen kuullut, että ensi alkuun sijoitustalossa otettiin hieman työkeästi vastaan, mutta kun mummoni halusi mennä navettaan auttamaan, että talon emäntä saisi levätä, niin tahti muuttui ja "sydän" löytyi.

Äidilleni ja minulle, vauvaiselle räpäleelle, sijattiin vuode tuvan sänkyyn ja muu evakkoväki nukkui lattialla. Äitini muisteli usein kuinka

hän Simojoen avannossa kovalla pakkasella huuhteli vaippojani. Joka tapauksessa Simo, pohjoinen pitäjä antoi meille suojan silloin. Lie-neekö tällä ollut vaikutusta elämässäni, sillä pohjoinen Suomi on aina vetänyt minua puoleensa ja Lapinmatkan olen saanut elämässäni kokea ja aina vain olen valmis kulkemaan kairassa ja tuntureilla. Johtuneeko siitä, että kun pienenä pantiin kierto-laiseksi niin kulkeminen tuntuu hyvältä edelleenkin.

Evakkomatkalla jouduimme jossakin vaiheessa Simosta Keski-Suomeen kun isäni sai asemapaikan Keuruulta ja siellä syntyi veljeni Pekka 30.12.1940. Oli siinä

äidillä työtä ja touhua kun minä olin vähän yli vuoden vanha ja isosisko Irma vähän yli kahden vuoden vanha. Ja mukana oli sota-ajan puutteet ja vieraat ja oudot ovet.

Paluu Karjalaan - ja uudelleen evakkoon

Aikanaan palasimme mekin muiden evakoiden lailla takaisin Karjalaan, kotosuomme rakkaimpaan kolkkaan, Kurkijoen Elisenvaaraan, kotiin. Siellä vartuin ja kasvoisin sisarusten kanssa ja joitakin muistoja on jäänyt mieleeni. Haapavaaran mummolassa oli töissä sotavanki Niko. Muistan, että

Tässä lehdessä mm.

Hauskat sattumukset koulun maailmastas. 4
Kirjoituskilpailun voittokirjoitus:
Erään asutuskylän elinkaaris. 8
Suomen ulkopoliitiikan hyväuskoisuus 1930-luvulla s. 10

Toimitus on avoinna tiistaisin ja perjantaisin klo 9-14.

Seuraavat lehdet ilmestyvät 22.1., 5.2., 19.2., 5.3.

Oletko syntynyt 30.11.1939 Kurkijoella?
Jos olet, niin kirjoittele muistojasi ja kuulumisiasi.

hän otti minut usein syliinsä, silitteli päätäni ja itki. Se tuntui silloin oudolta, mutta myöhemmin olen käsittänyt, että hän kaiki muisti ja ikä-vöi omia lapsiaan.

Vielä muistiini nousee eräs tapahtuma. Mummolassa oli pieni koira, minun hyvä kaverini. Eräänä aamuna kaikki aikuiset hosuivat ja olivat kuin vihaisia, tönivät minua pois. Koira päästettiin ulos, Niko otti säkin, lähti ulos ja koiran perään, laittoi sen säkkiin ja hukutti sen avantoon. Koiraan oli tullut penikkatauti ja koira oli siis lopetettava.

Vielä eräs muistikuva sodan ajalta. Olimme talvella tulossa potkukelkalla joltakin rokotusreissulta. Edellämme hiihti valkopukuinen sotilas. Kun tulimme pellon reunaan kuului lentokoneen pelottavaa jyminää. Sotilas huusi, että takaisin metsään puitten alle. Sieltä katselin ja siellä pelkäsin, pellolle ropisi jotakin koska lumi pölylsi. Yhä vieläkin, sota-aikaa elokuvia

katsellessani, lentokoneiden äänet tuntuvat pahalta.

Kevättalvella maaliskuussa syntyi Elisenvaarassa perheemme kuopus, Matti. Hän oli aivan vauva, kun sota tuli taas rauhallisemman ajanjakson jälkeen pahojen äänien ja lentokoneiden muodossa arkiseen elämäämme pelottavan lähelle. Kesäkuun Elisenvaaran vaietusta pommituksesta muistan kun piti juosta tien ja puron yli asetettua kapeaa lankua pitkin metsikön suojaan. Me selvisimme, kun taas kaikki evakkoju-nista samaa tietä paenneet eivät selviytyneet. Kokonaishäviön tajusin vasta vuosikymmenien jälkeen lukiessani kirjaa Vaiettu Elisenvaaran pommitus. Olen miettinyt vakavana, että kuinka lähellä mekin olemme olleet ja silti selvinneet. Olihan kotini vain noin 500 metriä asemaa vastapäätä, pajupusikon ja pellon takana. Suuri nöyryys ja kiitolisuus on täyttänyt mieleni tämän kaiken tajuttuani.

Aikanaan piti sitten lähteä kokonaan kotoa pois. Minulla ei silloin ollut minikäänlaista käsitystä, kuten nykyajan lapsilla, että on olemassa eri valtakuntia, kuten Suomi, Ruotsi jne. Ihmettelin, koska en edellisestä evakkoreissusta muistanut mitään, että mihin me oikein menemme kun koti piti jättää? Mielikuvissani on, että evakkojuna oli radalla metsässä ja siellä lastattiin ihmisiä ja tavaroita vaunuihin. Taas tulivat lentokoneet ulisten. Kiireesti pois junasta ja kuusien alle piiloon. Tämä toistui myös toisen kerran, pois junasta ja ratapengertä alas. Äidillä oli Matti sylissään toisessa

Pienenä tyttönä kotipor-tailla

Isona tyttönä samoilla portailla yli 50 vuotta myöhem-min.

8.1.2010

Musiikin siivin

Aloitin joululomani kahdella hyvin erilaisella musiikki-tilaisuudella samana päivänä.

Perjantaina töiden jälkeen kiiruhdin Turun tuomio-kirkkoon laulamaan Kauneimpia joululauluja. Maailman kauneimmaksi joululauluksi sanottu Jouluyö, juhlayö koskettaa vuosi vuoden jälkeen. Sen laulaminen tuo joulun tunnun sisimpään. Ja näin kiireisessä toimitustyössä myös sen syntyprosessi nostaa hyvän mielen pintaan. Syntyihän se nopeasti ja olosuhteisiin, joissa tekniikka ei toiminut – urut olivat rikki. Pastori Joseph Mohr kirjoitti sanat sen jälkeen, kun hänen joulusaarnan valmistelunsa keskeytyi lapsen kastamiseen. Tämä miilunpolttajan ”joululapsi” innosti hänet runoilemaan ja kanttori Franz Gruber sävelsi runon ja niin he esittivät sen jo jouluyön messussa pienessä kyläkirkossa kitaran säestyksellä kaksiaanisesti laulaen. Siitä alkoi laulun voittokulku kirkkoihin ja joulukoteihin ympäri maailmaa.

Samana iltana olin tyttärieni kanssa Yö-yhtyeen konsertissa. Tunnelma oli tyystin toisenlaisen iskelmällisen rock’in sykkieissä suonissa. Konsertin loppupuolella nousi lavalle Jussi Hakulinen. Kuuntelin, mitä hän oikein laulaa.... Viimein kaivoin kiireesti käsilaukustani kynän ja paperia esille, työnsin baaripöydän kulmaa sen verran tyhjäksi, että paperini mahtui siihen ja puolipimeässä salissa kirjoitin kertosakeen sanoja ylös: ”Vaun isä huusi

tuskissaan, pojat tulkaa auttamaan, kun motti murtuu koska vaan.” Laulu oli järkyttävän koskettava kertomus hänen isänsä ja setänsä kokemuksista sodassa ja sen jälkeen. 1964 syntynyt lauluntekijä, karjalaisen evakon poika, Jussi Hakulinen käsitteli reilut 5 minuuttia kestävässä tarinallisessa laulussaan monia sodan jälkeiseen elämään liittyneitä kipupisteitä – osin vaiettujakin.

Jälkeenpäin mietin näitä kumppaakin tilaisuutta, mihin osallistuin. Miten musiikki koskettaa ja samalla myös hoitaa. Mietin myös, miten paljon onkaan meitä – sodan koskettamia – vaikka emme ole päivääkään sodan aikana eläneet. Sodan jälkeisen sukupolven lapsia, jotka olemme kokeneet sen omalla tavallamme, joko vaiettuna tai sotakertomuksin kyllästettynä. Millaisen tunnemyrskyn sanat sota, sota-aika, evakkous ja Karjala meissä herättääkään.

Seuraavat vuodet elämme 70-vuotismuisteloiden parissa. Marraskuussa tuli 70 vuotta talvisodan syttymisestä, maaliskuussa sen päättymisestä, sitten lyhyt rauhan aika ja taas 70 vuotta jatkosodan alkamisesta jne... Kirjoittakaapa niistä tuntemuksista, joita ne herättävät, te, jotka olette ne itse eläneet ja seuraava ja sitä seuraava sukupolvi, miten olette ne kokeneet.

Helena Sulavuori

Hartaus sunnuntaille
10.1.2010
1. sunnuntai loppiaisesta

Lähteellä

Katsoin vanhoja valokuvia. Albumien katkoista löytyi lapsuuteni perhe ja sen monenlaiset ikuistetut hetket. Yhdessä kuvassa lepäsin äitini sylissä, vieressä isä ja rusetit kaulassa totisen näköisenä nököttävät veljeni. Sohvan edessä oli kaste-pöytä maljoineen ja kynttilöineen.

Tuohon kuvaan olen palannut usein aikaisemminkin. Nuorempana mietin siinä usein itseäni, nyt enemmänkin vanhempiäni. Heille ole tärkeää tuoda lapset kasteelle, antaa heidät Jumalalle. He halusivat antaa lapsilleen jotain enemmän kuin mitä he olisivat itse osanneet tai pystyneet.

Omasi tai lastesi kaste kuvan äärellä sinäkin voit nähdä häivähdyksen tuosta hetkestä. Oma kasteemme emme useinkaan muista. Niin pieniä ja tietämättömiä me olimme. Ja saimme olla. Vanhempamme antoivat meille matkaan monenlaista: hellyyttä ja rajoja, ruokaa ja huolenpitoa. Miksi he eivät siis olisi kantaneet meitä kasteelle ja kertoneet Jumalasta? Ja vaikka he eivät olisikaan, miksi me jättäisimme tekemättä sen.

Elämää matkatessa kaste usein unohtuu. Sen merkitystä ei tule ajatelleeksi, eikä siihen juuri törmää muutoin kuin omien ja kummilapsien ristiäisissä. Kasteveeten kerran upotettuna me kannamme kastetta itsessämme. Kaikki on pesty pois, lika ja vanha kuona. Joka päivä saan upottaa siihen itseni, elämäni, kysymykseni, pelkoni ja epäilyni. Silloin tiedän, että Jumala ottaa sen kaiken vastaan.

Miksi en siis antaisi lasteni päästä osalliseksi tuosta elämän vedestä, virvoituksen lähteestä, kasteesta? Se on ilmaiseksi tarjolla kaikille. Siinä Jumala astuu askeleen meitä kohti, syli avoinna. Joka kerran on tuohon Jumalan lähteeseen upotettu, voi ammentaa siitä koko elämänsä ajan.

Aulikki Mäkinen

Aulikki Mäkinen toimii vs. kirkkoherrana
Vehmersalmen seurakunnassa.

Kuolleita

Rakkaamme

**Siiri Maria
LÖTJÖNEN**

o.s. Hongell

* 25.2.1922 Kurkijoki
† 28.11.2009 Hoivakoti Pumpuli

Helähti tiuku,
värähti tähti,
jotain kallista luotamme lähti.
Tummuiko taivas,
murhetta yössä?
Ei, pikku enkelit Luojaansa työssä,
Sielun kaipaavan kantoivat toisen luo.
Kaksi tähteä meille nyt tuikettaan tuo.

Lämmöllä muistaen
Lapset perheineen
Lastenlapset perheineen
Siskot
Läheiset ja ystävät

Siunattu läheisten läsnä ollessa. Lämmin kiitos kaikille, jotka olitte läsnä ja lähellä, sekä ajatuksin huojaensitte suruamme. Kiitos Kartanonmäen kotipalvelulle ja Hoivakoti Pumpulille Äitimme hellästä hoivasta ja huolenpidosta.

Rakkaamme

**Irja Eila Tuulikki
OJANEN**

o.s. Kontulainen

* 12.2.1927 Kurkijoki, Soskuan kylä
† 12.12.2009 Kotonaan Alastarolla

Käsi kädessä kuljimme rinnakkain,
vuosikymmenet yhteistä matkaa.
Käsi kädessä irtosi – yksin jäin,
minun täytyy taivalta jatkaa.
Muistot kauniit voimaa antaa,
surun raskaan hiljaa kantaa.

Erkki

Niin väsyneenä lopun matkaa kuljit,
uneen rauhaasaan nyt silmät suljit.
On hiljaisuus ja suru sanaton,
mutt' tiedämme sun hyvä olla on.

Tuula ja Erkki

Petri

Tiina ja Martti

Tomi

Tuomas, Oona ja Ronja

Eevastiina ja Matti

Pekka

Pertti, Terhi, Eero, Timo ja Sanna

Minna, Juha, Anna ja Aino

Siunaus toimitettu. Lämmin kiitos osanotosta.

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ
www.kurkijoki.fi

Toimitusneuvosto: Lauri Laukkanen (pj.), Raija Laaksonen,
Tapio Nikkari, Jaakko Taitonen ja Leena Virtanen

Toimitussihteeri: Helena Sulavuori
ja toimittajina kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Toimitus: Koulukuja 7, 32200 Loimaa
Avoimna: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
p. (02) 762 2551, 050-521 3336, toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Toimitus pidättää oikeuden muokata ja lyhentää lähetettyjä aineistoja. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmäkseen ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT:

4-väri 70 senttiä/mm + alv 22 %
Mustavalk. 50 senttiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 12 mennessä.

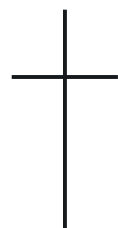
Lehti ilmestyy pääasiassa joka toinen perjantai. Painosmäärä 2000 kpl.

TILAUSHINNAT:

vuosi..... 39 euroa
6 kk..... 23 euroa
Pohjoismaat 44 euroa
Muualle 52 euroa

Tilinumero: LSOP 523900-4897
Y-tunnus 0204020-9
Sivunvalmistus:
Etusivupaja, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

ISSN 0782-5668

Rakkaamme

**Aili
RIIHELÄ**

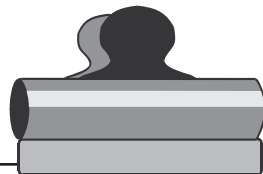
o.s. Veikkolainen

s. 24.9.1923 Kurkijoki
k. 23.12.2009 Vantaa

Syvästi kaivaten
Jorma
Niko
Eelis ja Anni

Kun ilta saapui,
niin matka päättyi,
ja uneen uuvutti väsyneen.
Ei tunnu tuska,
ei vaiva mäinen.
On rauha syönessä
nukkuneen.

Siunaus toimitettu.
Lämmin kiitos osanotosta.

NIMIPÄIVÄT

Tammikuu

8 Pe Titta, Hilppa
9 La Veikko, Veli,
Veijo, Veikka
10 Su Nyyrikki
11 Ma Kari, Karri
12 Ti Toini
13 Ke Nuutti
14 To Sakari, Saku
15 Pe Solja
16 La Ilmari, Ilmo
17 Su Toni, Anton,
Anttoni, Antto
18 Ma Laura
19 Ti Heikki,
Henri, Henna,
Henrik, Henni,
Henriikka,
Henrikki
20 Ke Sebastian
21 To Aune, Oona,
Netta, Auni

Osanottoon
**Kurkijoki-
adressi**

4 erilaista: kirkko, vanha
maisemakuva, värillinen
maisemakuva, kulleroita

Hinta: 8 € saatavissa toimituksesta

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

**Onks tietoo
KYSYMYKSET?**

1. Kuka oli Turjanlinnan kuulu asukki?
2. Mikä on Ilkka-lehden kotikaupunki?
3. Kuinka pitkä Suomen pisimmän miehen Väinö Myllyrinteen sanottiin olevan?
4. Mooses ylensi kärkeen erämaassa Raamatun mukaan. Mistä se kärkeen kuva oli tehty?
5. Entä mikä voima kätkeyty tähän tangon päähän nostettuun kärkeen kuvaan?
6. Missä EU-maassa on pienimmät naisten ja miesten väliset palkkaerot?
7. Mikä on YK:n ruokajärjestön FAO:n mukaan maailman vaarallisin ammatti?
8. Mikä on eskadroona?
9. Missä Messinan kaupunki on?
10. Kuinka monta lemmikki- ja kotikissaa arvioidaan olevan maailmassa?

8.1. Ps. 72:11-12 Kaikki kuninkaat kumartakoot häntä, ja palvelkoot häntä kaikki kansat, sillä hän kuulee köyhän avunhuudot ja rientää turvattoman auttajaksi.

9.1. Jes. 60:2-3 Katso, pi-meys peittää maan, yön synkkyys kansat. Mutta sinun taivaallesi kohoa aamunkoi, Herran kirkkaus hohtaa sinun ylläsi. Niin kansat tulevat sinun valosi luo ja kuninkaat sinun aamunkoittoosi.

10.1. 1. sunnuntai loppiaisesta Matt. 3:16-17 Kun Jeesus oli kastettu, hän nousi heti vedestä. Samassa taivaat aukenivat, ja Jeesus näki Jumalan Hengen laskeutuvan kyyhkysen tavoin ja asetuvan hänen päälleen. Ja taivaista kuului ääni: ”Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mieltynyt.” Virsi 214:1 Kun kasteen Jordanvirrassa myös Jeesus otti vastaan, vanhurskautta kaikkea hän täytti ainoastaan. Hän meille kasteen asetti puhtaiksi tullaksemme, verellään meidät pelasti taivaaseen päästäksemme.

11.1. Jes. 12:3 Te saatte riemuiten ammentaa vettä pelastuksen lähteistä.

12.1. Jes. 42:1 Katso: minun palvelijani, jolle minä annan voiman, minun valittuni, johon olen mieltynyt. Henkeni olen laskenut hänen ylleen, hän tuo oikeuden

Kaipuu saa näkyä

KAIKKI KIVITYÖT
PALVELEMME
Ma - Pe 9 - 17

LOIMAAN KIVI

KIVICENTER

Palininkatu 2, Loimaa
Puh 0207 909 263

Muistettavaa

Elisenvaaran Martat kokoontuu keskiviikkona 13.1.2010 klo 13 Revolla, Hattulanmäentie 31. Miehet mukaan.

Kurkijoen my:n hallitus kokoontuu Kurkijokelaisen toimituksessa 13.1.2010 klo 15.30.

Hiitola-Kurkijoki Sukututkijat kokoontuu torstaina 14.1.10 klo 18 Karjalatalon Wärtsilä-salissa, Helsinki Käpylänkuja 1. Tutkimme mukana tuotuja vanhoja valokuvia Hiitolasta ja Kurkijoelta. Seur. kokoukset 18.2. ja 18.3. Tervetuloa! Lisätietoja Veikko Revolta p. 050-5606049 tai veikkorepo@hotmail.com

Hiitolan Pitäjäseuran järj. hengellinen tarinailta ti. 19.1. klo 18 Tuomarink. 2 Pori. Liisa Syrjän juontamassa illassa vieraina Kari Penttinen ja Juhani Kempainen. Kaikki ovat tervetulleita.

kansojen keskuuteen.

13.1. Tit. 3:4-5 Mutta kun Jumalan, meidän pelastajamme, hyvyys ja rakkaus ihmisiä kohtaan tuli näkyviin, hän pelasti meidät, ei meidän hurskaiden tekojemme tähden, vaan pelkästä armosta. Hän pelasti meidät pesemällä meidät puhtaiksi, niin että synnymme uudesti ja Pyhä Henki uudisti meidät.

14.1. Joh. 1:29 Katsokaa: Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!

15.1. Ps. 89:21-22, 29 Minä olen löytänyt palvelijani Daavidin ja voidellut hänet pyhällä öljylläni. Minun voimani vahvistaa häntä ja käteni on hänen tukenaan. Koskaan en ota häneltä pois armoani, minun liittoni kestää horjumatta.

16.1. Jes. 42:3 Murtunutta ruokoa hän ei muserra, lampun hiipuvaa liekkiä hän ei sammuta. Tinkimättä hän toteuttaa oikeuden.

17.1. 2. sunnuntai loppiaisesta Joh. 2:7-9, 11 Jeesus sanoi palvelijoille: ”Täyttäkää astiat vedellä”, ja he täyttivät ne reunoja myöten. Sitten hän sanoi: ”Ottakaa nyt siitä ja viekää pitojen valvojalle”, ja he veivät. Valvoja maistoi vettä: se oli muuttunut viiniksi. Toisin kuin palvelijat, jotka olivat veden astiasta ottaneet, hän ei tiennyt, mistä viini oli peräisin. Tämä oli Jeesuksen tunnusteista ensimmäinen, ja hän teki sen Galilean Kanaassa. Hän ilmaisi sillä kirkkautensa, ja hänen opetuslapsensa uskoivat häneen. Virsi 367:5 Jää sydämeeni vieraaksi, ainoa auttajani. Kyyneleet ilojuomaksi muuttuvat voimastasi. Kun haetaan kerran päättyä tie, niin vieraanasi minut vie hääjoukkoon, juhlaan taivaan.

18.1. Ps. 105:1 Kiittäkää Herra, huutakaa avuksi hänen nimeään, kerkokaa kansoille hänen suuri teoistaan!

19.1.2 Pyhän Henrikin muistopäivä Hepr. 13:7-8 Muistakaa johtajianne, niitä, jotka julistivat teille Jumalan sanaa. Pitäkää mielessänne, miten he elämänsä elivät, ja ottakaa heidän uskonsa esikuvaksenne. Jeesus Kristus on sama eilen, tänään ja ikuisesti.

20.1. Room. 12:12 Toivokaa ja iloitkaa, ahdingossa olkaa kestäviä, rukoilkaa hellittämättä.

21.1. Joh. 1:14 Me saimme katsella hänen kirkkautaan, kirkkautta, jonka Isä ainoalle Pojalle antaa.

22.1. Ps. 105:4-5 Turvautukaa Herraan ja hänen voimaansa, etsikää aina hänen kasvojaan. Muistakaa aina hänen ihmetyönsä, hänen tunnusteksensa ja hänen tuomionsa.

Hyvää Uutta Vuotta ja kiitos yhteistyöstä!

Hiitola-Säätiö

Syntyneitä

17.12.2009 syntyi potra poika TYKS:issä. Paino 3770 g, pituus 53 cm. Onnelliset vanhemmat Heidi Mäkinen ja Tuomas Kettunen Loimaalla. Molemmilla juuret Kurkijoella. Heidn äiti Alholta, Tuomaksen isoisä Mikrilästä.

Nuorta perhettä onnittelee Saini-mummo ja Martti-papa

Kaikki loppuu aikanaan

Joulu loppuu Loppiaiseen siirrytty on vuoteen toiseen. Vielä muistuttee Nuutti uusi vuosi tänne muutti.

Laatikkohon pakataan tähti, koristeet. Kuusi ulos nakataan mistä sillä teet.

Lähes vuosi elellään ennen kuin me ehditään aikaan jolloin koristeita kuuseen tarvitaan.

Mitenkäs oli joulumieli jokaisella meillä. Poisko sekin heitetään jonnekin vaan kätketään?

Syntykö se joulun alla kaikkein sisimpään? Tänä vuonna sitä emme pois me heitäkään.

Terttu Ketola

Vanhan kansan sanontoja

Tammikuu, jos on tasasta, niin helmikuu jo heiluttaa.

Jos ei pauku paavalina, eikä kylmä kynttelinä, ei ole kesästä kelpoa.

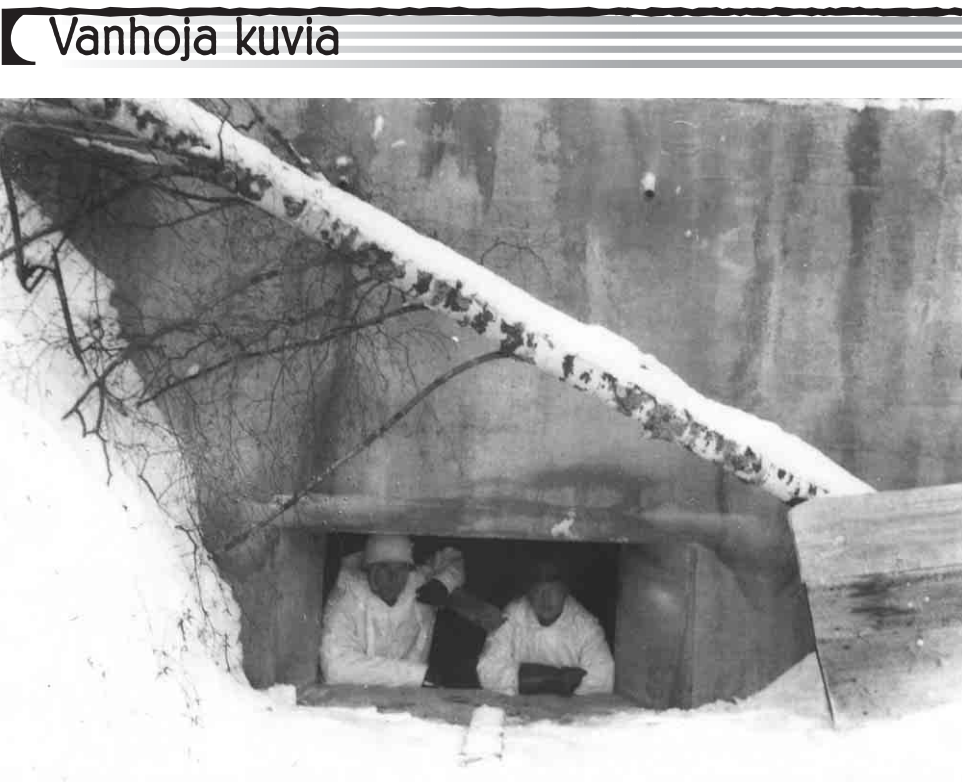
Jos kynttelinä härkä räystään alta juo, niin maariina kukko jannoo kuolee.

Allakka tietää, allakka muistaa, allakka koskaan ei petä ei.

Ennen sitä syötiin lusikalla voita, tattarryynii ja talkku-noita, nyt sitä syödään sel-laista rasvaa, joka puitten latvassa kasvaa.

Syömällä ei talo köyhdy, mutta juomalla.

Maaliskuu vielä lapsiraukan peukaloa paleltaa.

Kasematti Ilmarisen päälliköt vaihtuivat 30.1.1940. Vas. uusi päällikkö vänrikki Matti Immonen ja oik. kadetti Jorma Haapkylä. Kuva: Jorma Haapkylän kokoelma

Raikkaun patterin tykki ”Olavia” suunnataan. Tykkimalli 152 K 77 (eli 6-tuumainen jäykälavettinen kenttäkanouna vuodelta 1877). Tämä tykki oli ainoa patterilla sen jälkeen kun 6.12.1939 toinen vietiin rintamalle Impilahdelle, ”Olavi” siirrettiin asemastaan Lapinlahdelta myös rintamalle helmikuussa 1940. kuva: Jorma Haapkylä, Rainar Hakulisen kokoelma

Näkökulmia

Tapaninpäivän mietteitä

Mie istuin keinutuolissa ja katsoin kynttilän liekkiä, mietin että kynttilälläkin on sydän. Välillä sen liekki on ihan hiljaa niin kuin minäkin ja sitten se liekki yht’äkkiä lipattaa. Miusta tuntui, jotta sen sydän ajatteli kuten minunkin, kun katsoin tuota pientä poikavauvaa. Sain kortin sukulaisystävältä he oli kuvannu oman esikoisensa, jonka saivat vähän ennen joulua. Laitoin sen kortin tuohon pöydälle, jotta näen sen siinä ja tuli kohta seimen lapsi paljon syvemin mieleen.

Tämä joulu on taas erilainen. Vaikka on kaikki hyvin, paljon ystäviä on käynyt katsomassa ja olen saanut joulutervehdyksiä, mutta elämäkumppanin puuttuminen tuntui ikävältä, vaikka hän on ollut pois jo muutamia vuosia. Toisinaan se tuo tipan silmään. Kynttilä palaa minun vieressäni ja kun kirjoitan sen valossa, se tuntuu lepattavan niin iloisesti. Se kertoo minulle: Elä sure! Kaikki on hyvin, on lämmintä ja ruokaa.

Tämän kynttilän liekki on niin erilainen, minä katson sitä ajatuksella ja mietin, sen sydän on varmaan yhtä lämmin kun sen ihmisen miltä olen sen saanut.

Pyhät kääntyi lopuilleen ja päivät alkavat pidentyä, kohti kevättä eletään. Jou-lukukka tuoksuu pöydällä vieressäni. On niin hiljaista ja rauhallista. Kun katson tuota pienen pojan kuvaa, silmät ovat niin kirkkaat ja pieni hymy kasvoilla. Hän ei onneksi tiedä vielä maailman menosta mitään. Kunpa hänelle kerrotaisii siitä ihmeellisestä seimen lapses-ta, mikä on meille kaikille syntynyt ja osattais turvata häneen.

Toivotan kaikille Hyvää ja Rauhallista Uutta vuotta!

Karjalan mummo

Tähtenlento

Tummalla iltataivaalla minä tähtenlennon näin. Mitähän nyt toivoisin? miettimään jäin.

Paljon silloin menetin, kun pois me lähdettiin. Taa rajan koko Karjala jättämään jouduttiin.

Jos tähtenlento toiveeni vain yhden täyttää vois. Toivoisin että milloinkaan ei me lähdetty ois pois.

Terttu Ketola

Elisenvaaran yhteiskoulun matriikkelista poimitut

Hauskat sattumukset koulun maailmasta

Elisenvaaran yhteiskoulun ensimmäisen matriikkelin toimitti vuonna 1956-57 johtajatar Saimi Hukkanen, joka kolmen vuosikymmenen ajan oli ollut koko ajan vahvasti mukana koulun toiminnassa. Matriikkelin vaikeassa ja aikaa vaativassa toimitustyössä hänellä oli apuna tyttärensä Hellikki Mattlar, joka kirjan alkusanojen mukaan kokosi oppilasmatriikkelin ja kirjoitti Elisenvaaran osalta.

Kuin mausteena asiatiетоjen lomassa kirjassa on kerrottu hauskoja sattumuksia koulun maailmasta. Niissä on mukavasti paikallisläiskää ja ne kertovat koulun hyvästä ilmapiiristä. Saattaapa joku lukijoista vielä tunnistaa ja muistaa henkilöitäkin.

Hellikki Mattlar on

valikoinut matriikkelista ”Kurkijokelaista” varten nämä ”saavanmäkeläiset” jutut. Hänen kertomiaan lisätietoja on lisätty sulkumerkkien kera.

- Pian alkoi yhteiskoululaisen sisimpään tulla annos tärkeyttä ja asioita alettiin katsoa niin kuin tieteellisesti. Kun Kaisa tuli kotiin ensimmäiselle lomalle, läiskäytti hän kirjat pöytään ja julisti:

”Tuos nipus sitä on tolkkuu.”

Johtajattaren taloudenhoitaja ilmoittaa: ”Siellä on eräs herra ja poika.” Hämmästyksessä huoneessa johtajatar kääntyy arvokkaasti kumartavan silmälasipäisen herran puoleen ja matalampaa miestä tarkoittaen kysyy: ”Mille luokalle hän pyrkii?”

”Molemmat kuudennel-

Elisenvaaran yhteiskoulu pihan puolelta.

Kuvat on skannattu jostain painotuotteesta, alkuperäisiä ei löydy, kertoo Tapio Nikkari. Olisiko teillä sellaisia, hyvät lukijat?

le.”

(”Herra” oli Joose Hytönen ja hänen toverinsa oli Eero Repo. Pojat oli-

vat pyrkimässä Parikkalan keskikoulun jälkeen lukioon Elisenvaarassa.)

Verbien yksikön kolmas persoona päättyy useimmiten pitkään vokaaliin. Esimerkkejä tulee hyvää vauhtia: kaataa - itkee - leikkii - uskoo - joutuu - syöksyy - määrää -. Tauko. Ei tule ööhön päättyvää. Viimein juuri Helsingistä tullut tytönen (Arla Kilanto): ”Töölöö.”

Ilmari (Holm) on melko pitkä poika. Matematiikkatunnilla on kiirehtimätön väentäytyminen pulpetista vastausasentoon jo loppumaisillaan. Rauhallisena odotellut ”Hanksi”: ”Vieläkö sitä Ilmariä riittää?”

Elisenvaaran yhteiskoulun itäpäädyn opettajinasuntoja.

Matriikkelista: ”Hanksin” eli kapteeni Hannes Liukkonen tilillä on enemmän koulukaskuja kuin kenenkään muun koulumme opettajan. Niistä on jokunen mukana tässä, mutta alkuperäisestä yhteydestään irrotettuna ne tuntuvat aivan kalvenneilta, puuttuuhun kirjoitetusta äänensävyyn muhevuus ja viitilöivän etusormen säestys”. Hän opetti matematiikkaa, luonnonoppia, kirjanpitoa ja poikien voimistelua)

Opettaja maantiedetunnilla: ”Kerrotaanpa Siperian oloista. Millainen kaiku jo Siperian nimellä on ollut?” Aarno (Leskinen): ”Kolkko kaiku.” Ja istahtaa.

Tytöt käytävässä: ”Opettaja, siellä sataa, ei voi mennä ulos. Hanksi etusormella viipottaen, vakuuttavasti kuiskaten: ” Sumua, sumua...”

30-luvulla on politikoinen koulussa kielletty. Maisteri S. (Sovinen, joka opetti luonnonhistoriaa ja maantiedettä) rukouksista palattua opettajain huoneessa, virsikirja kädessä: ”Tässä kylläkin sanotaan selvästi: M u a o i k e a l l e o j e n n a.”

”Baarissa” ja sinne johtavissa portaissa saa oleskella vain ruokailutunneilla. Kiellettyä aikana törmää poika valvovaa opettajaa kohti. ”Mitäs Pentti täällä tähän aikaan piileskelee? Mitä syöt?” Pentti posket pullottaen: ”Possua.”

Piirustustunnilla on mainittu taidehistorian suuret nimet Michelangelo, Leonardo da Vinci ja Raffaello. Valmistuneen maalauksen oikeasta alakulmasta opettaja (Toini Sorri) sitten lukee: Leonardo da Jouhki.

Jatkoa sivulta 1

kädessä Pekka, Irman ja minun piti selvitä yksin. Muistan, että sotilas sieppasi minut kainaloonsa ja kantoi suojaan. Sitten hän kaivoi taskustaan piirretyn sotilaskortin ja antoi sen minulle. Se oli ”sota-aarteeni” kauan, kauan, kadoten sitten joskus jonnekin ja kasvoin yli sotilasihastukseni.

Aikanaan saavuimme, jälleen, Keuruulle Asunnan asemalle mistä isäni oli saanut työpaikan. Minä ihastelin asemaa, en ollut koskaan nähnyt mitään niin hienoa. Nyt ymmärrän, mitä Asunnan asemarakennus olisi ollut Elisenvaaran upean asemarakennuksen rinnalla, mutta Asunnalla oli suurissa ruukuissa kukkia asemalaturilla. Siitä kai on lähtöisin rakkauteni kukkien viljelyyn kesäkodissani Muuramen Livohkassa.

Asunnan ajalta mieleeni nousee talon vanhan isännän hautajaiset, sillä talon sijoitetut evakotkin saivat kutsun. Sieltä tulee mieleeni

eräs ruokalaji. Sitä syödesäni ajattelin, että tämä on varmasti rikkaiden ruokaa, se oli hyvää, mutta en ollut sellaista koskaan ennen saanut. Kyse oli hämäläisestä imelletystä perunalaatikosta, jota Karjalassa ei tunnettu lainkaan. Nykyäänkin laitan jouluruokia valmistaessani myös ”rikkaiden ruokaa” ja hyvältä se vieläkin maistuu. Ei kuitenkaan niin hyvältä kuin karjalanpiirakat, joita mummoni Maria Ijäs, os. Kiiski ja äitini olivat mestareita tekemään. Minusta ei niiden tekijää tullut. Se on harmi.

Eräs evakkomatkan kipeä muisto on myös kun jouduin pois kotiväen luota. Kai sota-ajasta johtuen minä olin pieni ja heiveröinen ja kun ruokapuoli oli olosuhteista johtuen ajoittain heikko niin kummitätiäni Anni Ijäs nautti minut luokseen Jämsään Auvilan kartanoon, missä hän toimi karjakkona. Tätä kautta minä tulin ”lihapatojen ääreen” eli sain riittävästi myös maitoa ja aloin varttua. Tätä varttumista kum-

mini hoivissa kesti lähes kahdeksan vuotta. Kouluni aloitin Jämsässä mutta sieltä minut toimitettiin mummolaan Loimaan Torkkalaan ja vihdoin Jyväskylään, minne mummolan väki ja kummitätiäni muuttivat. Kiertolaiselämäni päättyi osaltani vasta 1952 kun sisareni Irma kuoli 13-vuotiaana vaikeaan sairauteen ja minä muutin takaisin kotiin. Muutto ei ollut ihan yksinkertaista, tunsin vierautta kodissani. Sekä kummitäti, että äitini ovat kumpikin jääneet minulle kaukaisiksi, en ole tavoittanut sydämeniäni. Eräänlainen sotaorpo – ja invalidi, olen tuntenut olleeni tällä evakkopolulla. Toki olen saanut purkaa näitä tuntejani ammatti- ja koulutuksessa ollessani. Olen saanut avun myös hengellisestä elämästä, johon kasvoin jo lapsena pyhäkoulussa, partiotoiminnassa ja seurakuntanuorissa ollessani. Sieltä löysin myös elämäntehtäväni. Siitä olen kiitollinen.

Elämäntyö seurakunnassa

Käytyäni kouluni loppuun Jyväskylässä hakeuduin seurakuntaopistoon Järvenpäähän. Luther-opistossa suoritin Nuoris- ja Diakoniatyön tutkinnon vuonna 1964. Olin lupautunut työhön Kellokosken mielisairaalaan, jossa olin suorittanut määrätyn harjoittelujakson. Kuitenkin pohdin työn raskautta ja kun olin nuori, tuntui se sitäkin raskaammalta. Peruutin menoni ja olin vähän aikaa kuin tyhjän päällä. Kesän katseltuani sain Inkeröisistä seurakunnan ensimmäisen nuorisotyöntekijän viran. Siinä kului vuosi ja sitten minut kutsuttiin kotiseurakuntaani työhön. Otin kutsun vastaan ja Jyväskylän kaupunkiseurakunnan palveluksessa kuluikin sitten 37 vuotta. Eläkkeelle pääsin vuonna 2002.

Työsarkani seurakunnassa alkoi tyttö- ja nuorisotyössä. Toimialaani kuuluivat kerho- ja partiotyö moninaisine toimintoineen.

Toisenlaisena muistin Elisenvaaran komean asemarakennuksen.

Henan aineesta (Heikki Poutanen. Perheen äiti oli kuollut, ja taloutta hoitavat pojat isän apuna.): ”Kun on minun vuoroni laittaa ruokaa, otan 8 litraa vettä ja 2 kiloa tattariirrynejä ja keitän puuron. Kun isä tuo makkaraa, niin mittaan senttimetrinauhalla 10 senttiä isälle, 10 senttiä Lassille, 10 sentti Tassulle, 10 senttiä Jussille ja hyvin hiukan enemmän itselleni.”

Laurille on tullut nelonen sekä suomessa että ruotsissa. Laurin äiti todistuksen nähtyään naurahtaa:

”Tää meidän Lauri on näköjään ihan ummikko: tää ei ossaa suomi, ei ruotsia”

Fysiikassa on ehditty kappaleiden liikkeeseen. – Mainitaanpa jokin liikkeesä oleva esine. – Raha. –

Nyt en oikein tiedä, mitä tarkoitat, että siis... – Niin-kun meidän kaupassa.

Pesäpallo-ottelu on tädessä vauhdissa, mutta takakentällä on ollut suht. rauhallista, ja O.H.(Osmo Hartikainen, pitkä ja hoikka poika) pistää toimeettomat, kevätkoleudessa palelevat kätensä housuntaskuihin. ”Hanksi”: ”Osmo, muistamme kätöset.”

Tekee mieli jäädä välitunniksi käytävään. ”Saanko minä olla sisällä, kun on paha olo?” Valvontavuorossa oleva ”Hanksi” koettaa pulssia kuulut koirannahkarukkas kädessä. ”Ei onneksi ole kuumetta”.

Konventissa olisi pitänyt tanssia, mutta kun ei ollut halukasta pelimania, niin rohkenivat J.J. ja

A.S. (yläluokkalaiset Juhon Jussilainen ja Aarne Salminen) lähteä maisteri I:lta ”grammaria” pyytämään – lähes keskiyöllä. Maisteri I (Lyyli Isoranta): ”Kuka siellä kolkuttaa?” Jussi: ”No näitä vaa koulupoiki – täl kertaa.” Gramofoni saatiin, mutta lienee tämä vierailu antanut aihetta erinäisten käyttäytymisohjeiden jakelemiseen lähipäivinä.

(Maisteri Isoranta opetti saksaa ja englantia ja hänen tunnillaan piti osata läksyt. Hän oli kotoisin Sysmästä. Siitäköhän johtui, että hänellä oli tapana puhutella oppilaitaan sukunimellä, myös alaluokkalaisia. Hän asui koulurakennuksessa, ensimmäisessä kerroksessa. Hellikki M. ihmettelee poikien rohkeutta! Ja myös

Johtajatar Hukkasen kotona. Vas. Hellikki ja Saimi Hukkanen, voim. op. Lyyli Sorri ja maisteri Lyyli Isoranta. Takana perheen uskollinen kotiapu Vilma Pukki Koivistolta. H.Mattlarin kokoelma

Sisäpihan puoleisella portaalla, josta pääsi paitsi kouluun myös kansliaan ja opettajien huoneeseen. Vas. johtajatar Saimi Hukkanen, voim. op. Lyyli Sorri ja maisteri Lyyli Isoranta. Takana vas. kapteeni Hannes Liukkonen ja maisteri Toivo Sovinen. H.Mattlarin kokoelma

ihmistuntemusta.)

Kapteeni (”Hanksi”) on tilapäisesti lähetetty III luokkaan maantiedetuntia pitämään. Tovin tuijottelee etäisyyteen. Toteaa: ”Villi itä. Villi länsi. Muuta en tiedä.”

Opettaja pyytää kertomaan jotakin olennaista silmälasikäärmeestä. ”Silmälasikäärme muistuttaa ihmistä, joka käyttää silmälasia.” (Sekä kysyjällä että vastaajalla oli silmälasit.)

Opettajan pikku tyttö, alakoululainen, tutkii suorkoulun vuosikertomusta. ”Kyl se on sentää hyvä, et saap käyvä yhteiskouluu Elisenvaaras, ku Viipuris pittää käyvä sammaa luokkaaki monta vuotta, ens A- ja sit B- ja sit C-luokka.”

Ahvenanmaalta hiljakoin Karjalaan muuttaneen Nissen (Holmström) suomenkielen sanavarastossa on pieniä aukkoja. Opettaja: ”Hyvä lapsi, millainen sinun vihkosi nyt on?” Nisse rehellisin ilmein: ”Niin, se

on pudonnut tielle, missä oli hevosen landaattia.”

Piirustustunnin tehtävä: syyslehtiä. Henan (Heikki Poutanen) aikaansaannos: Helsingin Sanomat 11.9.36, Uusi Suomi 15.9.36, Karjala 16.9.36, Suomen Sosialidemokraatti 20.9.35 jne.

(Hellikki M. muistaa, että hänen piirustuksenopettajatähtinsä näytti piirustuksen kotona. Koko arkki oli täynnä lehtien nimiä, jotka oli piirretty matkien niiden omaa kirjasinmallia.)

Opetellaan ruotsalaisia sananlaskuja alkeiskirjan alusta. Ensimmäisen luokan pojan käännös: Vem litet sår, den litet får. Kuka pieniä kylvää, se pieniä saa.

(Sananmukainen oikea käännös on: kuka vähän kylvää, hän vähän saa. Mitä kylvää, sitä niittää, voisi sanoa Suomessa)

Punkasalmen ranta, moottorivene ja Ossi (Osmo Turtiainen). Muutamat saksalaiset turistit pyrkivät mukaan veneeseen. Ossi

yrittää sekä moottoria että keskustelua käyntiin. Jo sytyttääkin: keväällä luetusta kappaleesta hän muistaa juuri tässä tarvittavan sanan, osoittaa veneen laitaaan tekstattua

E T A N A ja selittää: ”Die Schnecke” (suom. etana). Se sanookin melko paljon hänen veneestään. Mutta turistit ihastuvat, kun suomalaispoika puhuu heidän kieltään. Jotenkuten vuorosanat vaihtuvat, saksalaisten mielestä sehr gut, oikein hyvin. ”Mikä numero on saksassa?” Ossi ”Neljä”.

(Hellikki M. muistaa, että hänkin oli ollut Poutasen tyttöjen mukana retkellä Punkasalmella, junalla menivät aamulla ja illalla tulivat takaisin. Punkasalmi oli suosittu kohde siihen aikaan. Joillakin rautatieläisperheillä oli siellä oma tai vuokrattu mökkikin).

Hellikki Mattlar avustajana Marjaliisa Laine

Tyttöliippukunta Seurakunnan Siniset oli yli 200:n tytön suuruinen, hyvin innokkaasti toimiva, vanhempien suuresti tukema työmuoto. Vanhempainneuvoston tukeamana rakensimme retkimajan Vesankaan seurakunnan leirikeskusalueelle. Useina vuosina teimme pääsiäisen aikaan hiihtomatkan Pallas-tunturille, Lapin Metsätien majalle ja lukuista oli se tyttöjen määrä, joka sai innostuksen tunturimatkailuun.

Nuorisotyössä sain elää monta rippikoulua nuorten kanssa, kuulla heidän ajatuksiaan elämästä ja uskosta ja saatella heitä aikuisuuteen niin monen kirjavassa maailmassa. Toivon, että se siemen, joka rippikoulussa kylvettiin, olisi kantanut hyvää satoa heidän elämässään. Jossakin vaiheessa tuli minulle uupumus nuorisotyössä. Se oli paljon ilta- ja viikonlopputyötä ja aloin kaivata säännöllisempää elämänrytmää. Kun tarjoutui tilaisuus siirtyä diakoniatyöhön, otin

sen vastaan. Työsarkani oli työ kehitysvammaisten parissa. Siinä sai tehdä ja kokea monimuotoista todellista lähimmäisten kohtaamista erilaisten ihmisten kirjossa.

Työmuotoina olivat kerho-, retki- ja leirit toiminta sekä kotikäynnit. Rohkenimme kokeilemaan heidän kanssaan myös partiointia ja Lapin matkoja. Näin Lappi ehti tulla tutuksi 30 vuoden aikana jakevaisilla hiihtomatkoilla. Juhlamatka oli viime keväänä, me ohjaajat jo eläkkeellä olevia. Eräältä matkalta erikoisena muistona on nuorten partiojohtajien vetämä hiihtovaellus. Moottorikelkoilla meno Kilpisjärvelle ja paluu hiihtäen, noin 60 kilometriä. Pojat yöpyen teltoissa, tytöt varaustuvissa. Upea saavutus vammaisilta nuorilta. Hiihtoretkien lisäksi teimme ruskaretkiä sekä pidimme kaamosleirejä. Mukana oli myös äitejä, isäjä sisaruskuja. Eräällä retkellä nuorin oli 8 kuukauden ikäinen ja vanhin mummeli

jo 87 vuoden ikäinen. Saa-riselkä, Ylläs ja Pallas tulivat tutuiksi. Voiton vienee kuitenkin Kilpisjärvi, sillä kyläläisten kanssa syntyi sellainen yhteys, joka on jatkunut ja hoitanut monia kehitysvammaisperheitä edelleenkin.

Uskaltauduin kokeilemaan myös ulkomaan matkoja. Ne olivat elämän juhlahetkiä monelle. Kävimme kolme kertaa Mallorcal ja kaksi kertaa Israelissa. Muistot näistä matkoista ovat niin runsaslukuisia, että niitä on mahdoton eritellä lyhyesti. Me herätimme hämmästyksiä sillä 1970-80 luvulla vammaismatkailu oli vielä suhteellisen harvinaista. Kokonaisuutena voin sanoa, että kehitysvammaiset ovat syvästi ja aidosti tuntevia ja kokevia ihmisiä uutta kohdatessaan. – Ei tämä tartu, sanoi eräs vammaisen äidille, joka ei olisi antanut tyttärensä olla vammaisen kanssa. Hyvää on paljon ja sen saisi antaa tarttua. Tuolta ajalta on jäänyt monta hyvää muistoa ja

ystävää, joita on ilo tavata edelleenkin.

Eräänä työmuotona minulle ehdittiin vielä osoittaa työ inkeriläisten paluumuuttajien parissa. Presidentti Koiviston paluulupauksen turvin heitä tuli 1990-luvulla Petroskoista, Pietarista, Virossa jne. Heistä osa oli kastettuja ja osa käynyt ripikoulunkin. Nyt oli edessä uusi aika uusin toimintamuodoin. Vuosina 1992-96 sain olla kartoittamassa tulijoita ja aloittamassa seurakunnallista toimintaa heidän parissaan. Sain olla kokemassa aikuisrippikouluja, konfirmaatioita ja kastejuhlia heidän kanssaan. Työ oli puhuttelevaa ja mielenkiintoista. Siinä nousi usein mieleen omat evakomatkat ja mieli nöyränä joutui toteamaan sen etuoikeuden, jonka me olimme kaikesta kestäytystä huolimatta osaksemme saaneet. Vertailukohtena inkeriläisten kohtalo ja monen osaksi tulleet Siperianmatkat. Niiltä osa palasi, mutta osa jäi palaamatta. Siksi paluu-

muuttajille suo mielellään mahdollisuuden turvalliseen vanhuuteen kotisuomemme kylissä ja kaupungeissa.

Kun nyt ajattelen elämäni ja työtäni, jota olen saanut tehdä, voin todeta olleeni etuoikeutettu. Olen saanut rikkaan elämän, en niinkään ulkonaisesti, vaan ennen kaikkea sisäisesti. Eräs minulle läheinen henkinen ohjaajani opetti: - Vähän on tarpeen, tahi yksi vain. Niin se on ollut ja on edelleenkin. Myös kehitysvammaisten ja paluumuuttajien parissa. He ovat onnellisia saadessaan elämän tarpeet vähäisesti ja kuitenkin äärimmäisen rikkaasti. Näin on myös omalla kohdallani. Tuntojani tilitin kerran Pöyrisjärven erämaaluon mökin vieraskirjaan seuraavasti:

”Pöyrisjärven mahtava maisema piirtyy ruskun kulta ja taivaan sini sieluun siirty. Hiekkadyynien, katajapensaiden lumo on suuri, toisaalla taas jyhkeä ”Kiinan muuri”

jättävät jäljen sydämeen. Kuljemme kohden arka uutta, mielemme täynnä kiitollisuutta kotosuomemme kolkasta tästä.”

Sodan melskeen keskellä syntyneenä, evakkotien kahdesti kulkeneena, paikkaani maailmassa etsineenä olen kokenut Siionin virren sanoilla sanottuna; ”Edessä tuntematon aukeaa, omin voimin emme kestä tuulta vasten. Matkalla Herra lupaat meitä johdattaa, kaitse askeleita horjuvien lasten. Vaikka vaellus on vaivaista, minä vielä jaksan toivoa, olen kahden maan kansalainen. Elämän näen pientareelle piirtyvän, Herra antoi, Herra otti, kiitos Herran. Lopulla matkaa ikäväni ymmärrän, ihmisen on määrä kotiin päästä kerran. Vaikka vaellus on vaivaista, minä vielä jaksan toivoa, olen kahden maan kansalainen.”

Lüsa Rouhiainen

UUSI ERÄ!

Kurkijoki-
isännänviiri

95 € + postitus
Pituus 4 m, yläosan
leveys 45 cm.

Juhlayleisöä

Teologian tohtori Ermo Äikää

Kurkijoki-Seura vietti tunnelmallisen joulujuhlan

Tänä vuonna Kurkijoki-Seuran joulujuhlapäivä, joulukuun toinen sunnuntai, osui viikon päähän itsenäisyyspäivästä ja vajaan kahden viikon päähän talvisodan alkamisen 70-vuotispäivästä. Tämä ajankohta on tuonut raskaita muistoja meidän varttuneempien kansalaisten mieleen.

Tuntui sen vuoksi erityisen hyvältä astua valoisaan ja kauniisti katettuun saliin juhlimaan taas keran rauhan joulua.

Ensimmäinen yhteislaulumme liittyi läheisesti alussa kuvaamiini tunnelmiin ja muistoihin. Vanha tuttu ”Kodin kynttilät” sai kyynele kohoamaan moneen silmäkulmaan. Laulua me säesti kuten viime vuonna, kantaari Ari Sintonen, jonka suku on kotoisin Heinjoelta.

Juhlan juontaja oli Kur-

kijoki-seuran hallituksen jäsen Ilkka Liekari tuttuun mukavaan tapansa.

Tervehdyspuheessaan Kurkijoki-Seuran puheenjohtaja Sakari Karsila kertasi vuoden tapahtumia Seuran piirissä, mainiten Kirjamarkkinat keväällä, retken Vpl-Pyhäjärvi-seuran kanssa Naantaliin, Karjalaisten juhlat Kuopiossa, Kurkijuhlat Loimaalla elokuussa ja Kurkijokelaisen 60-vuotisjuhlan marraskuussa.

Jouluevankeliumin luki tänä vuonna teol.tohtori Ermo Äikää. Hänen isänsä on Kurkijoen kuulu poika urkutaiteilija Tauno Äikää. Ermo Äikää toimii Helsingin Tuomiokirkkoseurakunnan Johanneksen kirkon alueella.

Ermo Äikää piti myös juhlapuheen. Hän muisteli, miten hänen isänsä aikoi- naan niin monesti lähti sekä kurkijokelaisten joulujuhlaan että kesällä Loimaalle

Kurki-juhlaan. Työtehtävät ovat toistaiseksi rajoittaneet hänen omaa osallistumistaan, mutta ehkä tulevaisuudessa asia on toisin.

Tänä vuonna juhlamme osui kolmannen adventtisunnuntain kohdalle, ja tohtori Äikää oli arkistoista löytänyt vuoden 1939 tuon päivän tekstin, joka oli hänen mukaansa sama koko maassa.

”Puuron salaisuus on pitkä haudustusaika – koko päivä.”

Lainaan tähän häneltä saamaani sähköpostiviestiä: ”Keskeinen teksti, johon viittasin oli Jaakobin kirjeen kolmannesta luvusta, jakeet 3: 17-18, vuoden 1938 Raamatun käännöksen mukaan:

”Ylhäältä tuleva viisaus on ensiksikin puhdas, sitten rauhaisa ja lempeä, taipuisa, täynnä laupeutta ja hy-

viä hedelmiä, se ei epäile, ei teeskentele. Vanhurskauden hedelmä kylvetään rauhassa rauhan tekijöille”.

Kytin sen itsenäisyyspäivänä tuolloin aikanaan ja vielä nykyäänkin perinteisesti käytettyyn evankeliumikatelmaan, Johanneksen evankeliumin 8.luvusta: ”Jos te pysytte minun sanasani, niin te totisesti olette minun opetuslapsiani; ja te tulette tuntemaan totuuden, ja totuus on tekevä teidät vapaiksi” (Joh. 8: 31-32). ”Jos siis Poika tekee teidät vapaiksi, niin te tulette todellisesti vapaiksi” (Joh. 8, 36)

Ermo Äikään viesti jatkuu: ”Näiden pohjalta puheeni muistamani mukaan kulki. Oli todella mieleenpainuvaa ja mukavaa olla kurkijokelaisten juhlassa mukana. Teen sen toistekin”

Seuraavaksi saimme kuulla musiikkia vailla vertaa. Sikermän tuttuja ja vähän vieraampia sävelmiä loihti ilmoille viulullaan viulutaiteilija Mervi Myllyoja pianisti Dimitri Pavlovin säestämänä. Mervin äidin suku on kotoisin Koivistolta. Dimitri Pavlov on Kansallisoopperan harjoituspienisti. Nuoret taiteilijat olivat iloksemme pukeutuneet upeaan juhlavasti ja esittivät runsaan ohjelmansa suurella taidolla.

Emännät olivat jälleen kerran valmistaneet sitä ”maailman parasta puuroa” sekä kahvipöydän torttutunneen kaikkineen. Minulle kerrottiin, että puuron salaisuus on pitkä haudustusaika, ”koko päivä”. Kyllä maistui, pöydässämme usea kävi hakemassa toisen ja kolmannenkin annoksen.

Yhteisesti laulettu ”Maa on niin kaunis” laulun jälkeen seurasi näytelmä ”Radioihme”

Kalliolan teatteriryhmä oli valmistanut Pentti Haanpään novelliin perustuvan

esityksen Johanna Torasvirran ohjaamana. Näytelmä kertoo ajasta, jolloin radio oli uutuuksia ja herätti pelkoja. Tämä radio kannettiin sisään kainaloista riiputtaen ja se istui tuoliilla jalat ristissä allaan. Siitä lähti ääntä, vaikka eniten ääntä saivat aikaan kolme naisihmistä. Hurjan räpättyksen vänsä vain isännän karjaisu. Joukossamme on tulevia osavia näyttelijöitä!

Viulutaiteilija Mervi Myllyoja ja Dimitri Pavlov esiintyivät toisen keran soittaen kokoamansa ”Musiikillisen potpurin”, musiikkia eri maista, kotimaasta ainakin Unkariin ja Andalusiaan saakka. Olimme kuunnelleet heitä vaikka kuinka kauan, kiitämme mieliin painuvasta esityksestä!

”Näytelmä kertoo ajasta, jolloin radio oli uutuuksia ja herätti pelkoja.”

Juontaja Ilkka totesikin, että tällaisen musiikkiesityksen jälkeen jätetään yhteislaulu väliin ja siirrytään suoraan arpajaisiin. Kaikki arvat oli myyty ja voitot jaettiin. Pääpalkinnon, risteytyksen, saivat Jaakonsalat.

Juhlan päätteeksi lauloimme kaikki yhdessä Ari Sintonen säestämänä Karjalaisten laulun.

Lopuksi haluan kaikkien puolesta kiittää lämpimästi juhlan järjestäjiä. Jo mainittujen henkilöiden lisäksi kiitos kuuluu Riitta Sainiolle sekä Irja Hailille, Terttu Koivulalle, Linnea Laukkaselle, Kaisu Raitiolle, Maiju Salakarille, Marketta Salakarille, Heljä Suverille, Kari Raitiolle ja Helmer Sailerannalle.

*Muisteli
Marjaliisa Laine,
syntynyt Elisenvaarassa*

Kuvat Kari Raitio

Musiikkitaitelijat Mervi Myllyoja ja Dimitri Pavlov.

Kurkijokelainen
Koulukuja 7, LOIMAA
puh. (02) 762 2551
ja 050-521 3336

Sortavala – Laatokan Karjalan henkinen keskus

Laatokan laulavaksi kaupungiksi kutsuttu Sortavala oli arvonimensä ansainnut, sillä se oli laulun lisäksi monella kulttuurin alalla tienviitoittajana ja mallina ympäristölleen, maakunnalle ja jopa koko maalle. Sortavala oli myös todellinen koulukaupunki, jossa nuoret saivat opiskella eturivin opettajien johdolla. Sortavalaan perustettiin tyttökoulu jo 1857. Sortavala sai 1880 sekä mies- että naisseminaarit toisena kaupunkina koko Suomessa Jyväskylän jälkeen. Valmistuttuaan opettajiksi seminaarissa opiskelleet nuoret levittäytyivät useinkin kotiseuduilleen tai lähikuntiin opettajan tärkeää tehtävää hoitamaan ja sitä työkenttää silloin riitti paljon kynnettäväksi, kun kansakouluja perustettiin yhä kiihtyvällä nopeudella kaikkialle Suomeen. Tämä Kymölän seminaari on aikojen saatossa saanut nimikseen myös Sortavalan seminaari, joka toimi seminaarin evakkotaipaleen aikana muutaman vuoden Raumalla ja jatkossa Itä-Suomen seminaarin nimellä Joensuussa vuodesta 1953 alkaen vuoteen 1970, jolloin siitä tuli Joensuun Yliopisto, joka nyt ensi vuoden alusta yhdistyy Kuopion yliopiston kanssa muodostaen Itä-Suomen Yliopiston. Lyseo perustettiin Sortavalaan 1893.

Kirjoittaja on yhdessä Kylliäisen Sulon, Kurkijoen Lapinlahdella syntynyt, kanssa myös tämän Itä-Suomen seminaarin kasvatteja ja voin sanoa, että tässä vähänkisessä oppilaitoksessa emme olleet ainoita pakoluovutetun alueen poikia, jotka ovat tuon isänmaallisen koulun käyneet.

Vuonna 1913 Sortavala sai Kirkkomusiikkiopiston, jossa koulutettiin lukkarit ja 1918 kaupunki sai kreikkalaiskatolisen pappisseminaarin. Viisi vuotta myöhemmin Sortavala sai kreikkalaiskatolisen piispanistimen, joka vuonna 1925 muodostui arkkipiispanistuimeksi. Tämän arkkipiispan työkenttään kuului

myös Kurkijoen ortodoksinen seurakunta.

Laulujuhla kaupunki

Sortavala otti oppia Virossa, jossa ensikertaa vietettiin laulujuhla 1869. Sortavalan seminaarin toimesta organisoiitiin laulujuhlat ensimmäisen kerran 1885. Silloin oli seminaarin musiikin lehtorina säveltäjä Mikael Nyberg.

Laululava valmistui kaupunkiin Vakkosalmen ensimmäisen kerran 1896 ja tuona vuonna pidetyissä laulujuhlissa esiintyi 19 sekakuoroa, 7 naiskuoroa ja 12 torvisoittokuntaa. Muut Sortavalan laulujuhlat olivat vuosina 1906, 1926, jolloin kuoroja ja soittokuntia oli paikalla 91 ja laulajia ja soittajia peräti 2792. Laulujuhlille osallistui hyvällä menestyksellä Kurkijoeltaakin kuoroja ja soittokuntia. Näillä laulujuhlilla ja niiden yhteydessä pidetyissä konserteissa esiintyivät maamme parhaat taiteilijat laulun ja soiton aloilta.

Sortavalan ympäristöstä ja lännessä aina Hiitolaa myöten on saatu kerätyksi paljon aineistoa kansalliseepokseemme Kalevalaan ja Kantelettareeseen.

Sortavala sai 1935 Kalevalan 100-v. juhlille Alpo Sailon Runonlaulajapatsaan, joka on yhä alkuperäisellä paikallaan. Sen jalustassa ovat kuvanveistäjän omat viisaat sanat:

”Kun katselen mennyttä aikaa,

näen tulevat ajat,
niillä ymmärrän nykyhetket.”

Herätysliike: renqvistiläisyys

Tämän Karjalan rukoilevaisen liikkeen perusti Henrik Renqvist, joka oli Sortavalan kappalaisena vuosina 1836–66. Liikkeen vaikutus koko Itä-Suomelle oli hyvin merkityksellinen.

Sortavala muodostui myös Suomen Kirkon Sisälähetysseuran keskuspaikaksi ja kaupunkiin perustettiin diakonissalaitos luterilaisen kirkon tarpeisiin. Kaupun-

gista oli säännöllinen laivaliikenne Valamoon, jonne pyhiinvaeltajat tekivät paljon matkoja varsinkin kesäisin. Myös Kurkijoen satamasta oli kesäisinä viikonloppuina säännöllinen laivaliikenne Valamon upeille saarille, jonne monet menivät myös hiljentymään, vaikka eivät olleetkaan ortodokseja.

Nykyistä Sortavalaa kutsutaan ja todella aiheellisesti vuosien 1800–1939 Suomen rakennustaiteen ja –kulttuurin ulkoilmamuseoksi. Sieltä löytyy monia eri tyyliuuntia ja silloisten tunnettujen arkkitehtien näyttäviä töitä. Sortavala säästyi sodan tuhoilta melko vähäisin vaurioin, joten tuon ajan nähtävillä oleva rakennuskanta muodostaa tämän rakennustaiteemme ulkoilmamuseon, tosin osittain rapistunein rakennuksin.

Elinkeinoja ja historiaa

Kaupungissa oli väkeä v. 1939 n. 5500, mutta ympäröivässä maalauskunnassa oli asukkaita 20000, joten väestöpohjakin oli kohtuullisen hyvä. Kun oli väkeä, tarvittiin myös työpaikkoja, joita löytyi palveluista, teollisuudesta ja maataloudesta. Kalastus myös näytteli merkittävää osaa, sillä puhdasvetisen Laatokan saaristovedet ja syvänteet antoivat runsaita saaliita. Paksuimmillaan vettä oli Sortavalan ja Valamon välissä 230 metriä.

Sortavalan Helylään perustettiin 1881 koulukalustetehdas, jonka tuotteita on nähtävissä vieläkin eri puolilla Suomea. Kaupungissa oli myös muita pienempiä koulujen opetusvälineiden tuottajia, joista esimerkkinä Mäkinen, jonka eräästä tuotteesta oli kuva Kurkijokelaisen numerossa 23/2009. Kuvatekstissä pyydettiin arvaamaan, mistä esineestä on kysymys ja mitä se on mahdollisesti sisältänyt. Arvatkaapa vaikka, jos tietoa ei ole. Voin luvata kirjapalkinnon sille, joka osuu oikeaan! Vaneritehdas ja sahat kuin myös laivatelakka

Sortavalan laulujuhlilta Vakkosalmen puistosta 20.6.1926. Kuinkahan monta henkeä on joukossa Hiitolasta ja Kurkijoelta jää ikuisiksi arvoitukseksi. Laulajiakin taitaa olla lähes tuhat.

työllistivät seudun väkeä. Oman merkittävän kehityksellisen kaupunki sai 1893 valmistuneesta Viipuri-Elisenvara-Sortavala-Joensuu rautatiestä.

Sortavala perustettiin vanhalle Lappajärven kaupapaikalle 1632 ja oli kreivikuntana 1651–1680. Koki hävitykset sodissa vuosina 1656, 1705 ja 1742. Lienee turhaan kertoa ketkä seudun hävittivät. Saivat kaupunkioikeudet uudelleen 1783.

Lopuksi pieni tarina Itä-Suomen seminaariajalta Joensuusta: Seminaarissa oli myös oma ruokala oppilaille ja henkilökunnalle. Ruoka oli joskus joidenkin mielestä vähemmän maittavaa. Tästä syystä ruokaa tarkkailtiin tavallista herkemmin. Kerran eräs oppilas oli löytänyt perunakeitosta luun, jossa oli vielä selvästi näkyvissä leima: Sortavalan seminaari!

Toivotan Hyvää Uutta vuotta kaikille lukijoille.

Eino Vepsä

Kuvanveistäjä Sailon Runonlaulajapatsas paljastettiin Sortavalassa 1935 Kalevalan 100-v. juhlan yhteydessä. Taustalla näkyy osa entistä Suomen Pankin rakennusta.

Näkymä on Sortavalan pääkadulta Karjalankadulta 1990. Kuvat Eino Vepsä

Aikoinaan Kurkijoellakin Lopotin herrasväki oli ruotsinkielisiä, jotka puhuivat suomenkieltä huonosti. Niinpä eräs rouva kertoi toiselle ostettuaan lihaa naapurista: ”Ijäs Matti tapettu, saatu hyvä, färski liha.”

Tämän kertoi Ida, joka oli Otsalahdelta kotoisin ja lähtenyt sieltä jo ennen talvisotaa. Hän myös kertoi tarinan tuttavastaan, joka erehtyi sinuttelemaan armollista rouvaa. Siitä tämä ihan loukkaantui, eihän ennen vanhaan sinuttelu ollut sopivaa työnantajaa kohtaan ilman lupaa. No, kyseinen henkilö vastasi, että sinuttelen minä Jumalaakin ja Hän on paljon isompi herra kuin sinä. Jaakon tytär

KIRJAUUTUUS

Raimo O. Kojo

MINÄ, ADOLF JA JOSIF

Veijariromaani talvisodan ajoilta

Miten Kurkijoen, Elisenvaaran, Jaakkiman, Hiitolan ja muiden lähiseutujen ihmiset kokivat talvisodan puhkeamisen ja evakkoon lähdön?

Minerva Kustannus Oy. Kovakantinen, sivuja 355.

Nouda tai tilaa
Kurkijokelaisen toimistosta **30 €**

Koulukuja 7, 32200 LOIMAA
Puh. (02) 762 2551, 050-521 3336
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi

tantoa. Sokerijuurikkaasta tuli varhain tilojen rahakasvi ja samalla saatiin säilörehua karjan tuotosten parantamiseksi. Säilörehutornit ilmaantuivatkin lähes kaikille kylän asuntoviljelystiloille. Ennakkoluulottomasti kekeiltiin myös syysrypsin viljelyä. Paikallisiin viljelijöihin verrattuna kylä oli näissä suhteissa eturivissä. Myös peltojen satotaso ja karjan keskituotokset ylittivät paikallistason.

Suhteet paikallisväestöön

Alkuvuosina paikallisten asukkaiden suhtautuminen karjalaisiin oli erikoista ja jopa alentavaakin. Pari entisten kyläläisten kertomaa esimerkkiä kuvastaa tätä. Eräs asuntotilan saanut kävi astuttamassa lehmäänsä ison paikallisen kartanon sonnilla. Karjalaisisäntä kysyi kartanon vanhalta isännältä toimituksen jälkeen: ”Paljoks tää maksaa?” Siihen vanhaisäntä: ”Ei me tällaisesta rahaa oteta, mutta voisitteko tulla töihin perunapellolle pariaksi päiväksi.” Närkästynyt vastaus tuli hyvin napakasti: ”Meill ol jo Karjalas käytös Suome raha.” Otti saman tien lehmänsä talutusnuorasta kiinni ja käveli pois; ei rahaa muttei taksvärkkiäkään.

Toinen tapauksessa Melilään haettiin 1960-luvun alkupuolella palvelukseen metsänhoitajaa. Alan koulutuksen saaneita hakijoita oli kaksi, toinen paikallinen nuori ja toinen kurkijokelaispoika Palon asutuskylästä. Valitsijoina olleet paikalliset isännät tekivät päätöksen: ”Oetaan tämä oman pitäjän poika. Tällä on heikommat paperit. Siirtolaispojalla on niin hyvä todistus, että hän saa kyllä työtä muualta.” Niin tehtiin.

Paikallisten isäntien suhtautuminen muuttui parin vuosikymmenen aikana ratkaisevasti, kun pellon satojen ja karjan tuotosten perusteella kävi ilmi, että kurkijokelaiset olivat paikallisia viljelijöitä olennaisesti taitavampia, ahkeria ja uudistushaluisia viljelijöitä. Ystävystymistä ja sulautumista oli jo tapahtunut paikallisten ja siirtolaisnuorten naapuruuden, ystävyiden ja avioliittojen kautta. Myös kurkijokelaisten soputuva luonne varmasti auttoi asiaa. Ajan mittaan kurkijokelaisia henkilöitä valittiin myös kunnan hallintoelimiin ja luottamustoimiin jopa suhteellista väestöosuuttaan enemmän.

Jatkajat kaikkosivat

Tilojen pienuus ja kasvu-mahdollisuuksien puuttuminen ymmärrettiin hyvin pian 1950-luvulla. Asutetut viljelijät olivat vielä parhaassa työiässä. Tiloilla ei riittänyt enää töitä ja toimeentuloa aikuistuville nuorille. Osa heistä siirtyikin palkkatyöhön kylän ulkopuolelle muille aloille, osa lähti kansakoulusta jatko-opintoihin.

Jo hevoskaudella lisäansi-

oita etsittiin kylän ulkopuolelta. Yksi viljelijä kiersi talvikaudella sirkkelisahan ja maamoottorin kanssa pitkin Mellilää ja joskus naapurikunnissakin. Syksyisin hänen puurunkoista puimakonettaan ja voimanlähdetä kyyditettiin hevospeleillä oman kylän lisäksi monilla Vähänperän karjalaistiloilla. Naapuri hankki lisäansioita käymällä hevosensa kanssa Keski-Suomessa tukkisavotassa. Kolmas etsi tarvitseville vettä maaperästä pajunvarvun kanssa ja yleensä löysi sitä. Epäluuloiset nuoret ja eräs kultakellon heiluttelija tietenkin väittelivät menetelmien uskottavuudesta. Paremman tiedon puuttuessa ratkaisuja ei löytynyt, mutta mielenkiintoista keskustelu toki oli.

Palon kylän kaikkien tilojen ei kannattanut hankkia raskaita, tehokkaampia koneita. Moni osti kuitenkin pienen traktorin hevosen tilalle vetovoimaksi. Samalla vapautui peltoa lypsykarjan pidolle. Karja oli nimittäin alkuvuosikymmeninä se pääasiallinen tulolähde. Peltojen viljelyn tehostaminen tähtäsi ensisijaisesti karjan rehun tuottamisen lisäämiseen.

Yhteistyö pelasi kylän pienten tilojen kesken vielä vuosikymmenen lopulla ja 1960-luvullakin. Tilan pellolla saattoi olla työssä samalla kertaa kaksikin traktoria. Esimerkiksi naapurin traktori oli viritetty raskaaman niittokoneen vetäjäksi ja oma pikkutraktori kevyemmän haravakoneen eteen. Kevyttä traktoria käytettiin myös perunan istutuksessa. Hevosvetoisen sahran tilalle oli taitava Juhana Rouhiainen rakentanut puusta kaksirivisen istutuskoneen. Kannatuspyörässä raksutavan merkinantolaitteen tahdissa piti kahden perässä istuvan latoa putkeen perunoita, jotka kone saman tien multasi avaamaansa vakoon. Ettei vaan olisi tämä tehostaminen ollut silloin hivenen edellä jopa ammattimaisten perunanviljelijöiden viljelytekniikkaa.

Näihin aikoihin muutamalla kylään jääneellä nuorella oli omaakin yritystointintaa tiloilta käsin. Myös viljelijät hankkivat edelleen lisäansioita tilojensa ulkopuolelta käyttämällä traktoreitaan ja koneitaan vuokraajoon. Kylä oli yhä identiteetiltään kurkijokelainen, toimelias ja elinvoimainen, joskin elämisen hyörinä ja vilkkaus olivat selvästi vähentyneet.

Karjalaiset tavat säilyivät

Kylän vanhempi väki säilytti karjalaiset tapansa. Naapureissa käytiin kylässä (eli pistäydyttiin) ilman erikutsua joko arki-iltaisin tai viikonloppuna. Aika valittiin siten, että naapuri oli ehtinyt jo tehdä pakolliset karjanhoitotyöt. Naapurien tavat tunnettiin ja näköyhteydellä oli helppo varmistaa, että navetan ”ukset” olivat kiinni. Kurkijokelaiset olivat luonnostaan sekä vieraanvaraisia

että vierailunhaluisia. Toki kyläkäynnit erilaistuivat siten, että joissakin taloissa vierailtiin useammin, joissakin harvemmin. Keskustelut käytiin tavatessa aina omalla Kurkijoen murteella. Tiiviissä kyläyhteisössä murre säilyi hyvin. Lapset tietenkin oppivat koulussa ja kaveripiirissä paikallisen murteen. Pitemmälle kouluja käyneiden ja opiskelemaan menneiden kieli muuttui pääsääntöisesti ns. yleiskieleksi, joka oli lähellä kirjakieltä paikallisvivahteineen.

Perinneruuat, erityisesti karjalanpiirakat ja karjalanpaisti olivat useimmissa perheissä säännöllisesti lauantain päivän ja illan ruokavalioliossa, usein sunnuntainkin. Lounaaksi syötiin varsinkin kesäaikaan lähes pelkästään juuri paistettuja kuumia piirakoita vain ja tuoreen kirnupiimän kera. Piirakoiden täytteenä oli perunamuusia tai ohraryynipuuroa. Marjaaikana täytteeksi laitettiin usein myös puolukka- tai mustikkasurvosta. Piirakoiden ohella tehtiin lanttukukoja.

Tavanomainen ruoka taloissa oli arkisin kuoriperunat ja läskisoosi, mutta myös laatikkoruokaa oli usein, sillä leivinuuni saatettiin lämmittää 2-3 kertaa viikossa. Juomina oli lähinnä kirnutaikokkelipiimää, maitoa ja silloin tällöin kotikaljaa.

Leipäressuksi tai -mämiksi sanottiin ruokaa, johon käytettiin puolukkasurvosta, kuivahtaneita ruisleivän paloja, vettä ja sokeria. Sitä haudutettiin saviruukussa uunissa. Ruokavalioliossa sitä oli yleensä myöhemmin syksyllä ja myös talvikaudella. Letut, pannukakut ja kiisselit olivat usein viikonloppujen jälkiruokia. Erikoista ruokaa, kaurakiisseliä, valmistettiin kerran pari vuodessa ainakin yhdessä talossa. Tavallinen joulumämmi keitettiin ja paistettiin itse. Kesäisin päiväruuat olivat monesti kevyen tyyppisiä keittoja. Mustikkamaito ja maitoon sekoitettu talkkuna olivat tarjolla varsinkin heinänteon aikaan.

Perheiden ruokatalous perustui lähes kaikkien elintarvikkeiden osalta pitkään mahdollisimman suureen omavaraisuuteen. Pääosa maidosta vietiin meijeriin, mutta voita kirnuttiin kotona säännöstelykauden jälkeenkin. Lihakin saatiin omista eläimistä, joita alkuvuosina teurastettiin tilalla. Ruoka-leipien osalta oltiin myös omavaraisia, jopa jauhoja myöten. Alastaron vehnämyllyssä oli kurkijokelainen mylläri, siellä käytiin silloin tällöin traktorin tai auton ja parin viljapussukan kanssa leipäjauhot jauhattamassa. Kun säännöstelyaikana ulkomaista kovaa vehnää ei saanut, olivat kotoisesta vehnästä leivotut pullat lähes aina emäntien suureksi mieliharmiksi likilaskuisia.

Nimimerkki ”Alholainen”

Osa 2. julkaistaan seuraavassa lehdessä

Kurkijoen lottia suorittamassa ilmavalvontaa kirkon tornissa. Kuva: Kurkijokimuseon kokoelma

SUOMEN LOTILLE jouluna 1939

Elettyjen rauhan vuosien aikana on Lotta Svärd yhdistyksen osuus vapaaehtoisessa maanpuolustustyössä tullut yhä vakuuttavammalla tavalla esille. Siitä on voitu yhä uudestaan ja uudestaan todeta, että ilman lottien työtä, tukea ja apua eivät suojeluskunnat olisi sitä, mitä ne nyt ovat. Valtava on myös se isänmaallisen hengen nousu ja leviäminen, minkä lottien toiminta on koko yhteiskunnassa synnyttänyt.

Rauhan siunauksellisia vuosia seurasi perivihollisemme hyökkäys yli Suomen rajojen. Lottien

oli silloin otettava hoidettavakseen paljon uusia ja vaativia tehtäviä. Näissä tehtävissään ovat he suoriuneet siten, että se ylittää rohkeimmatkin odotukset. Lotat ovat osoittaneet ihailtavaa työtarmoa, alttiutta, uljuutta ja uhrimieltä. Että tämä on myös kaikkialla oivallettu, siitä on todistuksena se aineellinen tuki, jonka yhteiskunnan eri piirit ovat luottamuksella osoittaneet lottien käytettäväksi ja jonka he ovat nopeasti sekä joustavasti ja kaikkien tyydytykseksi osanneet asettaa yhteisen asian pal-

velukseen. Kiitän ja onnittelen Teitä. Te pelottomat lotat, jotka ette pelkää vihollista etkä työtä, oli se kuinka raskasta tahansa. Te olette tukeneet ja tuette taistelevaa armeijaa tavalla, jolla missään muualla ole vertaistaan.

L. Malmberg

Tuo yllä oleva teksti oli Uuden Suomen etusivulla 29.12.1939. Yhä vieläkin kuuluvat suuret kiitoksemme näille urheilille lotillemme, joista suurin osa on jo saavuttanut viimeisen iltahuutonsa. E.V.

Viime lehdessä kyselimme oheisen merkin tietoja

Lassi Wallius soitti ja kertoi, että Helena Hartikka on jatkosodan aikana kertonut hänelle seuraavia tietoja.

Venäläisten kanssa oli tehty sellainen kontrahti, että esim. Hartikalta piti joka päivä laittaa Pietariin maitoa 60 litraa, myöhemmin määrä muistin mukaan muuttui 50 litraksi. Maito piti kuljettaa asemalle päivittäin ja oletettavasti silloin Elisenvaaran asemalle rakennettiin ns. maito huone.

Oheinen kyltti on ollut Kauppisen maitoläkissä (maitotonkassa).

Lisäksi Lassi Wallius kertoi, että maidon laatua tarkkailtiin jatkuvasti. Maitotonkan pohjaan asti painettiin putki, jonka päässä oli vanu, josta tutkittiin maidon puhtaus. Seinällä oli taulu, johon nämä vanut, sentaleimat, laitettiin. Näin taulusta tarkkailtiin eri tilojen maitojen puhtautta.

Suomen ulkopolitiikan hyväuskoisuus 1930-luvulla

Voi poikani, kunpa tietäisit, miten vähällä järjellä tätä maailmaa hallitaan! Nämä vuonna 1654 kuolleen ruotsalaisen valtiomiehen Aksel Oxenstiernan sanat tulevat väkisin mieleen, kun syvenny tarkastelemaan Suomen tasavallan ylimmän valtiojohdon ja korkeimman virkamieskunnan päätöksiä vuodelta 1939.

Muistellessamme talvisotaa edeltänyttä poliittista kehitystä maassamme meidän on pidettävä mielessä, ettei historian tutkiminen saisi mennä virheiden kaiveluksi eikä vastuullisten henkilöiden syytelyksi. Päätäjät ovat uskoneet toimineensa oikein ja parhaan ymmärryksensä mukaan sekä pitäneet tavoitteenaan mahdollisimman hyvää lopputulosta. Tätä periaatetta Aksel Oxenstiernakaan ei asettanut kyseenalaiseksi. Hän tarkoitti kuuluisalla tokaisullaan ihmisen älyn, tiedon ja taidon vajavaisuutta.

Toisaalta historian kirjoitus ei saisi olla vääriksi osoittautuneiden ratkaisujen peittelyäkään. Totuus olisi uskallettava tuoda rehellisesti esille ja tehdyistä virheistä pitäisi ottaa oppia. Vuonna 1939 lienee saavutettu kaikkien aikojen Suomen ennätys virhearviointien määrässä. Oppia niistä ei kylläkään ole otettu.

Virheellisiin johtopäätöksiin ja väärin ratkaisuihin päätyneet poliitikot säästyivät meillä julkiselta kritiikiltä, koska he jouituivat seuranneiden sotien aikana kantamaan erehdyksistään raskaan vastuun. Niin tutkijat kuin Suomen kansan yleinen mielipidekin on käsitellyt tuolloisia vastuun kantajia hellästi. Heistä tehtiin jo sotien aikana ihailtuja valtiomiehiä, ja heidän tekonsa selitettiin harkitusti parhain päin.

Hyvänä apuna positiivisten mielikuvien muodostamisessa toimivat sensuuri ja valtion johtama tiedustointiminta. Kansalaisten sympatiaa poliittisia johtajia kohtaan lisäsivät sotasyylisyystuomiot. Ne koettiin meillä epäoikeudenmukaisiksi kostotoimiksi, joilla Neuvostoliitto purki kiukkuunsa hengissä selvinnyttä vihollisvaltiota kohtaan.

Harvoin on rohjettu luopua hienotunteisuudesta, kun on esittänyt ulkopoliittiselle näköalattomuudelle ja hyväuskoisuudelle, jota valtiojohtomme edusti 1930-luvun loppuvuosina. Eräs suurin sanoja oli akateemikko Paavo Haavikko. Hän nimittäin kirjoitti – tosin vuosia sotien jälkeen – että maanpuolustuksen kannalta pahin mahdollinen tilanne syntyy silloin,

kun korkein valtiojohto joutuu talousmiesten käsiin. Talousmiehet säästävät kaikessa muussa paitsi ihmishengissä.

Juuri näin kävi Suomesa. Tasavallan presidentti Kyösti Kallio oli maatalousmies ja kiinnostunut erityisesti karjaloudesta. Pääministeri Aimo Cajander kuului metsätalouden asiantuntijoihin. Valtiovarainministeri Väinö Tanneria kiinnosti valtion finanssitalous ja siviilitoimensa puolesta liiketalous. Suomen Pankin pääjohtaja Risto Ryti oli keskittynyt rahatalouteen.

Sotatalous ja maanpuolustus yleensäkin olivat näille herroille vieraita aloja. Heistä vain Kallio oli saanut miehistötason so-tilasopetusta vanhan väen aikana. Hänestä oli koulutettu kiväärimies reservikomppanian kertausharjoituksissa. Cajander ja Tanner saavuttivat kutsuntaiän 1900-luvun alkuvuosina, jolloin Suomen sotaväkeä oltiin jo lakkauttamassa. Ryti tullessa varusmiesikään 1910 suomalaisten nuorten miesten asepalvelus korvattiin rahalla maksamalla niin sanottuja sotilasmiljoonia Pietarin hallitukselle.

Varatuomari Väinö Alfred Tanner oli sosiaalidemokraattisen liikkeen vaikutusvaltaisin henkilö Suomessa punakapinan päättymisestä lähtien. Tannerin vastenmielisyys aseita kohtaan rajoitti hänen kykyään tarkastella sotilaallista maanpuolustusta ennako- luulottomasti. Hänen ulkomaiset yhteytensä rajoittuivat lähinnä skandinaavisiin veljespuolueisiin, jotka kaikki pitivät oman maan puolustamista toisarvoisena.

”Vuonna 1939 lienee saavutettu kaikkien aikojen Suomen ennätys virhearviointien määrässä.”

Niiden antaman esimerkin mukaisesti Tanner vastusti valtion varojen osoittamista sotaväelle. Johtamansa vähemmistöhallituksenkin hän antoi kaatua 1927 ehdottamalla suojeluskuntien lakkauttamista ja koko puolustushallinnon pääluokan poistamista valtion menoarviosta.

Kun Sdp saavutti 1930-luvulla yhden kolmasosan määrävähemmistön eduskunnassa, pystyi oppositio sanelemaan ylärajan puolustusmäärärahoille. Porvarihallitusten kädet olivat sidotut Sdp:n vahvan miehen ilmoitukseen, miten suuren markkamäärän puolue salli käytettävän sotilasmenoihin. Tannerin mielestä Suomen olisi pitänyt luopua yleisestä asevelvollisuudesta, sillä 20 000

miehen ammattiarmeija olisi suoriutunut kirkkaasti rajojemme puolustamisesta. Hän kehui erityisesti Norjan sosiaalidemokraattisen hallituksen ratkaisua, kun se luopui rannikkokykistön modernisoinnista ja teki harkitun päätöksen päästää linnakkeet rappeutumaan.

Tanner ei uskonut sellaiseen uhkakuvaan, että Puna-armeija saattaisi tilaisuuden tullen ylittää itärajamme ja siirtää sotatoimet Suomen maaperälle, kuten Boris Jartsev ja Boris Stein olivat ennustaneet. Vielä keväällä 1939 Väinö Tanner tokaisi, että Suomen työläisen todellisia vihollisia ovat suojeluskunnat eikä suinkaan sosialistinen Neuvostoliitto. Tätä periaatetta noudattaen SDP:n ja SAK:n jäseniltä oli kielletty kuuluminen suojeluskuntiin. Seurauksena oli puolueesta ja ammattijärjestöstä erottaminen.

”Tanner ei uskonut sellaiseen uhkakuvaan, että Puna-armeija saattaisi tilaisuuden tullen ylittää itärajamme....”

Järjestynyt työväki ei saanut myöskään osallistua Kannaksen linnoittamistöihin eikä luovuttaa rahaa niitä tukeviin keräyksiin. Sen sijaan Tanner vetosi voimakkaasti kannattajiinsa, että nämä osoittaisivat avokätisyyttä SDP:n johdolla toimeenpantuihin rahankeräyksiin Espanjan sisällissodan sosialistiselle osapuolelle.

Valtion korkeimmasta johdosta löytyi vain yksi henkilö, joka oli Hitlerin valtaannoususta lähtien ennustanut Euroopan syöksyvän kohti toista maailmansotaa. Hän oli puolustusneuvoston puheenjohtaja sotamarsalkka Gustaf Mannerheim. Harva ihminen Suomessa seurasi Mannerheimin tavoin Saksan Kansallissosialistisen puolueen ohjelman edistymistä, mikä näkyi sotaväen kasvattamisena ja asehankintoina.

Mannerheim otti toisinaan Leningradin puoluejohtajan Andrei Zdanovin esittämät uhkaukset. Tämähän ilmoitti, ettei Neuvostoliitto jää silmät ummessa odottamaan Saksan hyökkäystä maaperälleen. Jos sota Euroopassa syttyy, Puna-armeija tulee hyökkäämään Suomeen ja siirtämään siten taistelut mahdollisimman kauas Leningradista. Tämän asian Zdanov toisti useassa julkisessa puheessaan.

Saman näkökohdan toisti myös lähetystösihteeri Boris Jartsev kesällä 1938 neuvotteluissaan ulkoministeri Rudolf Holstin kanssa samoin kuin vuotta myöhemmin tavatessaan Holstin seuraajan Eljas Er-

kon. Kumpikaan ulkoministerimme ei suhtautunut vakavasti Jartsevin neuvottelupyyntöihin. Ei niitä ottanut todesta myöskään pääministeri Aimo Cajander, joka kesällä 1939 käännösti Neuvostoliiton entisen Helsingin lähettilään Boris Steinin oveltaan ja ohjasi hänet ulkoministeri Erkon pakeille. Erko puolestaan katkaisi keskustelut, ennen kuin ne muuttuivat ”liian virallisiksi”. Olihan maittemme välillä voimassa hyökkäämättömyyssopimus. Sen katsottiin riittävän.

Suomen hallituksella ei kesällä 1939 ollut realistista kuvaa sen enempää itänaapurin aikeista kuin Euroopassa vallinneesta kansainvälisestä tilanteestakaan. Korkein valtiojohtomme eli omissa sisäpoliittisissa ympyröissään ja kävi keskuudessaan presidenttipeliä. Kyösti Kallion terveys horjui näet pahasti. Hän oli tämän tästä sairauslomalla, ja pääministeri Cajander toimi pitkät ajat presidentin sijaisena. Kallion odotettiin luopuvan pian tehtävistään, ja Cajanderista uumoiltiin hänen seuraajaansa.

Kesäkuussa 1939 sotamarsalkka Mannerheim oli niin vakuuttunut suursodan syttymisestä, että hänen mielestään Suomen oli lopultakin pantava ilma- puolustus kuntoon. Marski valtuutti eversti Paavo Talvelan neuvottelemaan hävittäjäkaupoista Yhdysvalloissa. Talvela onnistui- kin yhdessä Washingtonin lähettiläämme Hjalmar Procopén kanssa pääsemään sellaiseen sopimukseen, että ilmavoimillemme toimitetaan Atlantin takaa parisen sataa uudenaikaista hävittäjää. Yhdysvaltalainen liikepankki lupasi antaa tarvittavan lainan edellyttäen, että Suomen hallitus takaa sen. Meillä oli USA:ssa tuohon aikaan hyvä maine velan takaisin maksajana.

Juhannusalusviikolla 1939 Mannerheim esitteli mielestään onnistuneen kauppasopimuksen valtiokunnalle, joka pohti perushankintojen rahoittamista. Marski päätyi tilannekatsaukseen sellaiseen johtopäätökseen, että elimme varustautumisen kannalta viimeisiä viikkoja. Hänen mukaansa sota syttyy hetkellä millä hyvänsä, ja sen jälkeen aseita ei maailmalta enää ostettaisikaan.

”Korkein valtiojohtomme eli omissa sisäpoliittisissa ympyröissään ja kävi keskuudessaan presidenttipeliä.”

Kokoukseen osallistunut Väinö Tanner ilmoitti siltä istumalta, ettei valtiovarainministeriö tule osoittamaan

Tuomo Hirvonen on turkulainen ye-everstiluutnantti ja tietokirjailija. Hän on syntynyt v. 1938 Heinjoella karjalan kannaksella.

markkaakaan mokomaan asekauppaan. Suomi ei hänen mukaansa tarvinnut hävittäjiä, joilla vain pommitettaisiin työläisiä. Niin ikään paikalla ollut pääjohtaja Risto Ryti ilmoitti, ettei Suomen Pankki tulisi antamaan valuutan maastavientilupaa tämän tapaiseen tarkoitukseen.

Marski loukkaantui, sanoi eroavansa puolustusneuvoston puheenjohtajan tehtävistä ja marssi ulos. Huoneeseen jäänyt Tanner totesi silloin, että ”vanha sotamarsalkka näyttää menettäneen järkensä. Hänen oikea paikkansa olisikin mielisairaalassa”.

Mannerheim jätti presidentin kansliaan eroanomuksensa, jonka Cajander empimättä hyväksyi. Kyösti Kallio sai tiedon sijaisensa ratkaisusta kuunnellessaan patterikäyttöisestä radiosta Suomen Tietotoimiston iltauutisia kesähuvilalla Mäntässä. Hän oli lääkärin suosittelemalla lomalla vuorineuvos G. Scherlaciuksen piilopirtissä, johon ei tullut sähkölinjaa eikä puhelinjohtoa.

Presidentti järkyttyi kuulemastaan. Hän lähti patikoimaan pikkukengissä huonokuntoista kärrytietä pitkin kohti taloa, josta löytyi lähin puhelin. Matkaa kauppaopimuksen valtiokunnalle, joka pohti perushankintojen rahoittamista. Marski päätyi tilannekatsaukseen sellaiseen johtopäätökseen, että elimme varustautumisen kannalta viimeisiä viikkoja. Hänen mukaansa sota syttyy hetkellä millä hyvänsä, ja sen jälkeen aseita ei maailmalta enää ostettaisikaan.

Cajander sai haukkumisten jälkeen tehtäväkseen peruuttaa päätös ja hoitaa asiat siihen malliin, että Mannerheim jatkaa entisensä toimessaan. Hallitus joutui vaikean tehtävän eteen, jossa sen piti turvautua karkeisiin valheisiin. Hattu kädessä se riensi lepyttämään marskia ja rukoili tältä anteeksiantoa sekä lupasi myöhemmin syksyllä ottaa

perushankinnat uuteen tarkasteluun. Lehdistölle kerrottiin, ettei sotamarsalkkaa suinkaan ole erotettu, vaan kysymyksessä oli ministeri Erkolle sattunut paha erehdys.

Mannerheim suostui perumaan eronsa, mutta toivoi mielessään, että hallituksen silmät avautuisivat elokuun alussa Kannaksella pidettävien sotaharjoitusten aikana. Hän oli näet tietoinen puolustusvoimien johdon pyrkimyksistä esitellä avoimesti puutteita, jotka rajoittivat joukkojemme operaatio-kykyä. Hallitus ei tuntenut suurtakaan mielenkiintoa sotaväen huolenaiheita kohtaan eikä syventynyt Kannaksen sotaharjoituksessa esiin tulleisiin epäkohtiin.

”...Tanner totesi silloin, että ”vanha sotamarsalkka näyttää menettäneen järkensä. Hänen oikea paikkansa olisikin mielisairaalassa”.

Ulkomaiset sotilasasiamiehet sitä vastoin tarkkailivat harjoituksia tiiviisti ja tekivät niistä teräviä havaintoja. He antoivat jo paikan päällä lausuntoja, jotka eivät olleet Suomen puolustuskysyksiä mairittelevia. Joukon teräväkielisin oli italialainen eversti. Lehtihaastattelussa hän piti sotaväkemme pahimpana ongelmana panssarintorjunta- ja ilmatorjunta-aseiden puuttumista sekä heikkoa kenttätykistöä.

Sen verran Kannaksen sotaharjoitus kiinnosti sentään presidentti-ylipäällikön sijaista pääministeri Cajanderia, että hän saapui ottamaan vastaan Viipurissa pidetyn loppuparaatin ja oli isäntänä juhlapäiväisillä hotelli Espilässä. Cajander oli perillä ulkomaisten sotilasasiamiesten antamasta kritiikistä ja halusi vastata siihen. Espilän puheessa hän onnitti Suomea, ettei se ole tuhlanut varojaan aseisiin, jotka olisivat vain ruostuneet. Cajanderin esi-

merkkiä noudattaen Tanner käytti täsmälleen samaa ilmaisua puhuessaan seuraavana päivänä 13. elokuuta 1939 Forssassa SDP:n edeltäjän Suomen työväenpuolueen perustamisen 40-vuotisjuhlassa.

Sitten valkeni elokuun 24. päivän aamu 1939. Suomen Tietotoimisto oli jo välittänyt medialle Berliinin radion yöllä antaman ilmoituksen, että Saksan ja Neuvostoliiton välillä oli solmittu hyökkäämättömyyssopimus. Suomen hallituksessa tunnettiin helpotusta. Nyt ei Neuvostoliitollakaan ollut tarvetta pelätä Saksan hyökkäystä Leningradiin Suomen alueen kautta, kuten meille oli toivotettu.

Huhuttiin, että hyökkäämättömyyssopimuksessa Molotov ja von Ribbentrop olisivat päässeet yhteisymmärrykseen muustakin kuin pidättäytymisestä vihamicisistä toimista toisiaan kohtaan. Epäilyksiä oli ilmassa, mutta Saksan lähettiläs Wipert von Blücher valehteli ulkoministeri Eljas Erkole, ettei Suomi liity millään tavalla kyseiseen sopimukseen. Erko uskoi häntä eikä omaa Washingtonin lähettilästämme Hjalmar Procopétan, joka sähkötti, että Hitler oli luovuttanut meidät Neuvostoliiton etupiiriin.

Syyskuun ensimmäisenä päivänä 1939 kokoontui Helsingissä heinäkuussa valittu eduskunta avajaisistuntoonsa. Siinä pitämässään puheessa tasavallan presidentti Kyösti Kallio totesi, ettei Suomen ulkopoliittinen tilanne ole milloinkaan ollut yhtä hyvä kuin juuri tuolloin. Toinen maailmansota oli alkanut kuusi tuntia aikaisemmin, ja Kallio tiesi sen. Hän muisti varmasti myös Andrei Zdanovin uhkaukset, että suursodan syttyessä Puna-armeija tu-

lisi hyökkäämään Suomeen sopimuksista välittämättä. Esimerkki osoittaa, että maamme poliittinen johto eli tuohon aikaan omista harhakuvitelmissaan ymmärtämättä kansainvälistä kehitystä.

Ribbentrop-sopimuksen allekirjoituksesta oli kulu-
nut vain viikko ja yksi päivä, kun Natsi-Saksa ryhtyi toteuttamaan sitä hyökkäämällä Puolan kimppuun. Varsovan hallitus oli käytännössä jo kukistunut ennen kuin Neuvostoliitto ehti saaliinjaolle. Kun Puola oli raadeltu, Kreml ei enää viivytellyt. Baltian maat ja Suomi kutsuttiin vuorotellen Moskovaan neuvottelemaan rajajärjestelyistä ja sotilastukikohdista. Meidän osaltamme kehitys johti talvisotaan tunnetuin seurauksin.

”Te, herra sotamarsalkka olette ainoa ihminen, johon Suomen kansa luottaa”, sanoi silloin Väinö Tanner.

Moskovan neuvottelut syksyllä 1939 osoittautuivat näytelmäksi, jolla Stalin ja Molotov yrittivät hämätä todelliset tarkoituseränsä. Onneksemme Cajanderin hallitus suostui sentään Mannerheimin esitykseen käynnistää ylimääräiset harjoitukset ennen lokakuun puoltaväliä. Näin kenttäjoukkomme ehtivät edes vähän valmistautua vastaanottamaan Puna-armeijan iskun, joka alkoi marraskuun viimeisenä päivänä.

Se pudotti maamme poliittisen johdon reaali-
tiedellisuuteen. Kun viimeistä päivää vallassa ollut Cajanderin hallitus haki ilmasuojaa valtioneuvoston rakennuksen pihalla halkopinojen välistä, ymmärsivät kaikki muut ministerit pait-

si Tanner, että nyt oli tosi kysymyksessä. Tanner oli vielä sitä mieltä, että suurvaltanaapuri vain pelottelee ja käy hermosotaa. Hän oli yhä vakuuttunut siitä, etteivät vasemmistoon kuuluvat reserviläisemme nostaisi aseitaan työläisvaltiota vastaan.

Yllätykseksi SDP:n vahvalle miehelle näin kuitenkin kävi. Tapahtui ihme, jolle on jälkeenpäin yritetty löytää selityksiä. Yksi lie-
nee se, että Kyösti Kallio ymmärsi nimittää Väinö Tannerin toiseksi neuvottelijaksemme Juho Kusti Paasikiven pariin Moskovaan. Itse neuvotteluille Tannerin mukana olosta ei ollut sanottavaa hyötyä. Päinvastoin. Hän ärsytti vastapuolta, mutta suomalaiselle maanpuolustustahdolle hänen mukana olonsa oli korvaamaton tekijä.

Itärajan pinnassa taisteluhautoja kaivavat reserviläiset, jotka olivat äänestäneet vasemmistoa, saivat viikkotolkulla kuul-
la ja lukea uutisia, miten Suomen työväen johtajaa kärvennetään Kremlin hiiloksella. Sellainen ei sopinut suomalaisen työmiehen oikeustajuun. Hän hyväksyi Sillanpään marssilaulun sanat: ”Täällä on suorana seistä ja kaatua joka miehellä oikeus.”

Väinö Tannerin ja Risto Rytin kohtaloksi tuli kantaa raskas vastuu viiden sotavuoden aikana. He saivat maksaa poliittisista erehdyksistään kovan hinnan, mutta kumpikaan ei nöyrytynyt tunnustamaan, että olisivat erehtyneet turvallisuuspoliittisissa käsityksissään taikka laiminlyöneet tyhmyyttään maanpuolustuksen tarpeet.

Tanner joutui kuitenkin helmi-maaliskuun vaihteessa 1940 tunnustamaan, ettei hänen mielipiteilleen anneta suurta arvoa, jos hänet

pantaisiin ilmoittamaan eduskunnalle, että Suomi on nyt pakkorauhan edessä, Viipuri on luovutettava ja Karjala jätettävä. Helmikuun 29. päivän ja maaliskuun 1. päivän välisenä yönä Mikkelin päämajassa tämä tunnustus tapahtui. Kuultuaan ylipäällikkö Mannerheimin tilannest-
lostuksen, että armeijamme on nyt kulutettu loppuun ja rauha on tehtävä niillä ehdoilla, jotka voittaja meille sanelee, Tanner pyysi Mannerheimia pitämään puheen Suomen kansalle.

”Te, herra sotamarsalkka olette ainoa ihminen, johon Suomen kansa luottaa”, sanoi silloin Väinö Tanner. Itse hän tiesi puhuneensa niin paljon löysyä, ettei niitä enää otettaisi todesta. Kahdeksassa kuukaudessa Tannerin arvio Mannerheimin mielenterveydestä oli muuttunut päinvastaiseksi. Marski kieltäytyi kuitenkin kunniaa, ja poliitikko Tanner itse joutui ulkoministerinä kertomaan totuuden julkisuuteen.

Kun me jälkiviisaina tarkastelemme poliitikkojemme tekemiä erehdyksiä 70 vuotta sitten, hämmästelemme, miten älykkäinä itseään pitäneet ihmiset saattoivat päätyä niin järjenvastaisiin ratkaisuihin kuin silloin tapahtui. Eihän heidän päätöksistään juuri mikään osunut kohdalleen, vaikka ennuumerkit tulevasta kehityksestä olivat selvääkin selvemmin nähtävissä.

Saatamme uskoa, etteivät johtajamme enää tänä päivänä tekisi edellä kerrotun tapaisia virhepäätelmiä. Onhan valtiokoneistolla käytössään kehittyneet tiedustelujärjestelmät, joiden avulla presidentti, hallitus ja pääesikunta pysyvät tietoisena maailman tapahtumista ja osaavat mukauttaa oman politiikkansa niihin.

Kuvittelemme, etteivät hyvin koulutetut johtajamme voisi kerta kaikkiaan erehtyä samanlaisiin väärin ratkaisuihin, joita 1930-luvun lopulla tehtiin.

Rohkenen kuitenkin väittää, että nykyjohtajamme tekevät yhtä paljon virheratkaisuja kuin heidän kaukaiset edeltäjänsäkin. Nykyihmisen kyvyt ovat yhtä rajallisia kuin Aksel Oxenstjernan aikana tai 70 vuotta sitten. Kukin yksilö ajattelee ja tekee johtopäätökset aina omien kokemustensa ja uskomustensa pohjalta. Esimerkiksi 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa Suomeen suorastaan tulvi tietoja Neuvostoliiton poliittisen järjestelmän ja suunnitelmatalouden romahtamisesta.

Rohkenen kuitenkin väittää, että nykyjohtajamme tekevät yhtä paljon virheratkaisuja kuin heidän kaukaiset edeltäjänsäkin.

Valtiojohtomme oli informoitu sekä virallisia diplomaattikanavia pitkin että epävirallisia teitä. Wall Streetin pankkimaailma kertoi jo vuosia ruplan ostovoiman olevan prosentin ylläpidetystä arvosta. Läntinen lehdistö pohti avoimesti sosialistisen blokin hajoomista. Sotilasasiantuntijat vapaassa maailmassa raportoivat neuvostoarmeijan rappiosta. Virolaiset siviili-
ihmiset tiesivät kertoa turisteillemme, ettei paikallisissa varuskunnissa ole kymmenteen vuoteen liikuteltu ohjuspattereita. Lavettien vetokalustolta puutui näet polttoaine, sillä kantahenkilökunta varasti nekin muutamat tankilliset, jotka saatiin täydennykseksi.

Suomessa tällaisiin tietoihin ei uskottu. Pääesi-

kunnasta löytyi kenraali, joka varoitti Baltian maita havittelemasta itsenäisyyttä. Neuvostoliiton ilmapuolustus kun tarvitsi ehdottomasti Itämeren itärannan. Silloinen presidenttimme tuomitsi mahdottomaksi ajatuksen, että Neuvostoliitto, jota vapaassa maailmassa pidettiin kansojen vankilana, voisi hajota. Vielä muutama vuosi sitten hän valitteli julkisuudessa Mihail Gorbatschovin liian nopearytmistä uudistustahtia. Jos vauhti olisi ollut hiukan hitaampaa, ei Neuvostoliitto olisi koskaan hajonnut, sanoi vanha presidenttimme.

Näiden henkilöiden maailmankuva oli muotoutunut vuosikymmeninä, jolloin elimme suuren ja mahtavan itänaapurimme ikeen alla. Valtiojohtomme myötävaikutuksella meidän päätettiin ajattelemaan asioita yksinomaan Neuvostoliiton näkökulmasta. Se jätti jälkensä 1980-luvun johtajimme ihan samalla tavalla kuin kansalaissota ja sitä seuranneet kaksi sovinnon rakentamisen vuosikymmentä olivat jättäneet jälkensä 1930-luvun poliitikkoihimme.

Me ihmiset olemme kaikki oman aikamme lapsia, valitettavasti, sillä se estää meitä seuraamasta kehitystä. Näin kävi Suomes-
sa 1939. Niin kävi myös 50 vuotta myöhemmin. Molemmilla kerroilla maailmantapahtumat yllättivät valtiojohtomme täydellisesti. Olkaamme kuitenkin onnellisia siitä, että kansakuntamme on selviytynyt hengissä kohtalon kovissa käänteissä huolimatta virheitä tekevästä johtajista.

Tuomo Hirvonen
ye-everstiluutnantti

Puhe Tarton Rauha ry:n vuosijuhlissa

Hymyä huuleen

Hei Kalle, mitä kuuluu? Heipä hei, kuuluu kyllä. Olin vähän matkoilla ja kävin Puolassakin. Näin muun muassa maanjäristyksen jäljet Rczwor-tehpriznihtxerjan kaupungissa. Oli aika pahan näköistä. Mikä sen kaupungin nimi mahtoi olla ennen sitä maanjäristystä?

- Tulipas viime tipas, se alkaa jo. Tuliks siul kova kiire?
- Eihä miul mikä kiire, seisoin autopysäkillä aina-
ki vartin.

- Mitä sää siitä Karjalasta enää kohkaat. Seo jo vanha juttu, eikä sitä enää olekka.
- Mä nepäs sie tyttö muutama-
vuudeks vaik Rovaniem-
el ja unoha tää Turku.

- Miks mää sinne muutasin? Ja vaik menisinki nii en mää Turku ikän unhottas. Ja mitä mää siel tekisin?

- Nii just, mitähä siel siel tekisikää, ole vaa tääl Turus.
(omatekoinen ja itse koettu kertoo Rakila)

- Miksi te ruotsalaiset ette käytä astiankuivauskaappeja kuten me Suomessa? Astiat kuivuvat kätevästi ritilöillä kaapissa.
- On meilläkin kuivausteline, mutta miksi se pitäisi panna kaappiin?
(paikanpäällä koettu keskustelu kertoo Rakila)

Evakkomummo meni uuden kotipaikkakunnan kirkkoon ja kuunteli har-
taana, kun pappi puhui, miten hyvä paikka Paratiisi on ja miten kaunista kaikki siellä on. Lopulta mummo kyllästyi siihen kehumiseen ja sanoi: Kyl Räsäläs olj paremp!

Es-
kon
puumerkki

Kuvia Kurkijoelta

Maisema Haukkasaaresta Tervuon päin. Ei ole mikään ihme, jos näitä maisemia kaippaa yhä edelleen! kuva: Eino Vepsä

Joulu on ohitse ja lehdet pursuavat ruokaohjeita, kevyempiä ja vielä kevyempiä kilojen karkotukseen. Tässä hivenen erilainen perinteisen joulun jälkeisen hernekeiton ohje. Resepti on poimittu kirjasta 123 SOTAVUOSIEN RUOKAOHJETTA, Gummerus 2003.

Herne- ja lanttukeitto

2,5 l vettä
1 rkl suolaa
3 dl vihreitä herneitä
1 rkl vehnäjauhoja
1 iso lanttu

Herneet liotetaan ja keitetään samassa vedessä melkein pehmeiksi. Lantut kuoritaan ja jauhetaan lihamyllyssä tai paloitellaan ja hakataan veitsellä tai hakkurissa hienoksi sekä lisätään keittoon. Myös jauho lisätään ja keitto saa vielä kiehua 20 min. Maustetaan

Hernekeitto mallia Suomen armeija. Kuva: Wikipedia

suolalla.

Keittoon voi myös käyttää savustettuja luita, jotka keitetään erikseen vedessä

ja liemi lisätään valmiiseen keittoon. kasvien keittämiseen käytetään silloin vähemmän vettä.

Muistathan tehdä muuttaessasi osoitteenmuutoksen Kurkijokelaiselle?

Lehti ei saa uusia osoitteita tietoonsa automaattisesti. Postista saa "Osoite muuttuu" -kortteja, jotka kulkevat ilmaiseksi.

Kurkijokelainen,
Koulukuja 7, 32200 LOIMAA
puh. (02) 762 2551
tai 050-521 3336
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi

Kärkitaisteli Syvärillä, Kannaksella ja Lapissa. **20 €**

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaali.

Tilaa nyt Kurkijokelainen, kaksi kertaa kuukaudessa ilmestyvä pitäjälehti!
Vuosikerta vain **39** eur. Tilattuna alle 1,70 eur/kpl.

Tilaan Kurkijokelaisen

☐ Itselleni ☐ Lahjaksi

Lehden saaja

Nimi: _____

Lähiosoite: _____

Postinro ja -toimip.: _____

Lahjatilauksen maksaja:

Nimi: _____

Lähiosoite: _____

Postinro ja -toimip.: _____

Pvm. _____

Allekirjoitus: _____

Palauta kuponki kirjokuoressa osoitteella:
Kurkijokelainen, Koulukuja 7, 32200 LOIMAA
tai tee tilaus sähköpostiosoitteessamme:
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi

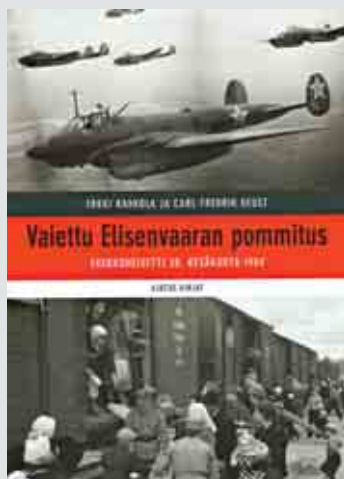
kurkijoki.fi
on oikea tietopankki

TAAS SAATAVISSA

Erkki Rahkola & Carl-Fredrik Geust:

Vaiettu Elisenvaaran pommitus

Evakkohelvetti
20. kesäkuuta 1944
Ajatus Kirjat

Kovat kannet, 17 liitettä, valokuvia,
288 sivua, ovh 38 €

Nouda tai tilaa Kurkijokelaisen toimistosta 35 €

Koulukuja 7, 32200 LOIMAA
Puh. (02) 762 2551, 050-521 3336
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. Kirjailija Ilmari Kianto
2. Seinäjoki
3. 2,48 metriä
4. Pronssista
5. Ne käärmeen puremat ihmiset, jotka katsoivat pronssikäärmettä, jäivät eloon.
6. Italiassa
7. Merikalastajan ammatti
8. Ratsuväen yksikkö
9. Sisiliassa
10. 600 miljoonaa

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA LOIMAAN MUSIIKKI

Puh. (02) 7622 950
Oikokatu 3, Loimaa
Avoinna:
ma suljettu, ti-pe 12-17, la 10-14

Asianajajia

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkinen kaupanvahvistaja
Kauppialankatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

AA, VT Jari Heikman
AA, VT Katri Ranta-Eskola
VT Kaarina Nylamo
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa
Puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

Erikoishammasteknikko

MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

EHT-
liiton
jasen